

Holló a hollónak

Novellák, írások

Haász Irén

2018.

Tartalom

A szűnyograj	4
Fürdő	14
Holló a hollónak	17
Jancsi és.....	21
Kísértetházasság	25
Zsebesek	32
Utcasarkon	35
Egy. Megérett a meggy... ..	38
Profi és amatőr	43
Karácsonyi ajándék	51
Felvirágzás	55
Ínyenckedés	59
Koliba, knédli	64
Legszebb emlékem	69
Londoni anizs.....	73
Miért nem lettem színész?.....	80
Szerelmem, vasút	83
Útravaló	89

Groteszkek.....	92
A nehéz gyermekkor vírusa.....	92
Celeb.....	94
Elsüllyedt fiatalok.....	96
Hiányos öltözékben	97
Múlt, jelen, jövő	100
Színház	104
Cipők	106

A szúnyograj

A mutató pici remegések sorozatával lassan megállt. Szelíd rándulást éreztem, de Gron már nyitotta is a kabin tetejét. Szépen gondozott ligetet láttam, elszórt facsoportokkal, a hajnali derengés már napsugaraknak kezdte átadni helyét ezen a késő nyári napon, a virágágyások intenzív illata erőre kapott. A közeli lovarda paripáinak nyihogására kopók izgatott csaholása felelt. A kastély kezdett éledezni, a személyzet is szállingózott már a park kanyargós ösvényén.

Egy fa mögé húzódtunk, hogy ne vegyenek észre, de a férfiak ránk se hederítettek, mind sietősen szedte lábát. Míg körbenéztem, Gron gondosan elvégezte az időgép mentéseit, és feltörhetetlenül lezárta. Aki most ránézett a szerkezetre, nem láthatott mást, mint egy kivágott, hatalmas fatörzset, ami a fűvön fekvé várja, mi lesz a sorsa. Ez az álca tűnt a legmegfelelőbbnek, amikor a Bölcs irányításával megterveztük a soron kívüli múltba szállást.

Gron körüljárta az időgépet, azután hozzám lépett.

– Nos, Yilla, ezernyolcszázhatvanhét, ahogy terveztük. Remekül bírtad a terhelést, gratulálok. Gyere, keressük meg a Professzort. Sajnos, a személyi jelzője itt sem működik. Meg kell tudnunk, hová tűnhetett.

– Nem baj, ha észrevesznek? – kérdeztem, bár tudom, hogy az időutazás szabályzata szerint ezt igyekezni kell elkerülni. Akárcsak a kommunikálást. Az igazi, véresen komoly tiltás tárgyakra vonatkozik, azokat sem otthagyni, sem elhozni nem lehet, mert azok megváltoztathatják a társadalom mintázatát, a dolgok folyását.

A mérnök nem válaszolt, fürkészsze nézett széjjel. Facsoporttól facsoportig lopakodtunk, a park kanyargós ösvényein egyre közelebb kerültünk a palotához, ami sima vonalakhoz, hatalmas funkcionális terekhez szokott esztétikai érzékemet lenyűgözte. Hiszen láttam én már hasonlókat az ősi idők megmaradt nevezetességeit nézve, de más az, és más ez a közvetlenül feltáruló díszes épület, a szabad természetben, búra nélkül. Úgy elbámeszkodtam, hogy szám is tátva maradt, amikor egyszerre Gron megtorpant egy bokornál.

Játékszernek tűnő házikót láttam, ajtaja nyitva állt, bent valaki éppen leporolta a körben felakasztott festményeket. Gloriett. De miért állunk meg?

– Valami csillog a fűben. Várjunk, amíg elmegy az asszony, utána körülnézünk – suttogta Gron, ám közben egy pocakos férfi közeledett, aki társalogni kezdett a nővel.

Megnyomtuk karpántunk fordítógombját, hogy értsük. Mióta galaktikus időt számítunk, a Föld régi nyelve, az angol, az évezredek alatt olyan mértékben keveredett a kirajzott földi kolóniák és más bolygók lakóinak közös nyelvével, hogy az ősi földlakók nem is értenék. Mi viszont felkészültünk a magyar és osztrák szóra, meg is értettünk mindent.

A férfi kérdezősködött.

– Itt járt-e tegnap, Bencsikné, amikor az az eszement bézuhanat a parkba?

– Jaj, Krisztusom, dehogy vótam, téns intéző úr, nyomban meghaltam vóna az ijedségtől! – szorította szívére kezét az asszony, bizonygatva, épp a mosásban segédkezett, mikor testőrök jöttek a hírral, hogy elfogtak valakit a

kertben. Furcsa, hümgetett az intéző, senki se látta, hogyan került ide, a kapun nem juthatott be, a kerítés falán sem, nem jelezte érkezését semmi, egyszer csak ott volt, mint egy madár vagy garabonciás, a várkapitány le sem feküdt az éjjel, most is ezen törik a fejüket.

Gronnal egymásra néztünk, nekünk aztán volt sejtelmünk, miként keveredett a parkba! Nagy kő esett le szívükről.

Bencsikné helyeselt, majd alázatosan kíváncsiskodott, mi történt az ismeretlennel, akit rögtön utána elfogtak a testőrök. Tán kém volt, vagy merénylő? Csak nem a feleséges asszony életére akart törni? Kérdései bizonyították, hogy jó időben, jó helyen járunk.

Az intéző fukarul mérte volna a szót, de maga is izgattott volt, így szívesen pletykálkodott. A betolakodót elfogták, megkötözték, és kivallatták, de végül arra a következtetésre jutottak, hogy süketnéma, mert csak tátozott, és mutogatott, hang nem jött ki belőle, minden biztonnyal bolond szegény, vagy részeg. Lóra ültették, hogy a testőrpalotába vigyék, amíg eldöntik további sorsát, de annyit hadonászott, míg sajnálatosan mindkét karját eltörve leesett a lóról, így aztán a kapucinus barátok elvitték szekérrel a kolostorba, miután Thegze doktor, az udvari orvos megvizsgálta.

Mindent tudtunk, amire szükségünk volt. Világossá vált, miért nem jelentkezett segítségért a professzor. Kieshetett fülcimpájából a jeladó, ráadásul mindkét keze eltört. Amikor a két ember távozott, megtaláltuk a kis csillogó gombocskát a füben széttaposva, de az időgépet nem leltük, pedig óvatosan bejártuk az alsó és felső

parkot is. Azután szereztünk a mosodaudvar köteléről egy női öltözetet. Gron kezeslábasa színét feketére váltotta, magára kanyarította köpenyét, engem pedig meggyőzött, könnyebb dolgom lesz, ha női ruhát veszek a kezeslábas fölé, ebben a korban elegáns hölgyet közember nem is szólíthat meg, urak is csak bemutatás után. Így esetleg elkerülhetek sok kényelmetlen helyzetet.

Egyre többen járkáltak a parkban. Már csak közlekedési eszközt kellett szereznünk. Ez nem okozott gondot a közeli lovarda miatt, szerencsére a lovagolni már az iskolában megtanultam. Mentünk a hang után. Gron meghipnotizált egy istállósolgát, hogy adjon két nyergelt lovat, és két perc múlva már vígan kocogtunk a Hattyús tó mellett a park kapuja felé. Na, lótolvaj lettem...

Mielőtt Máriabesnyő felé vettük az utat, beporoszkáltuk a Rögös szilhátnak nevezett, helybeliek lakta részt. Kis községet láttam, néhány utcával, a helybeliek szalmatetős, földszintes házaival, kutakkal, poros udvarokkal. Akadt egy-két emeletes is, cseréptetővel, és pár szobor, talapzatán Nepomuki szent János és Mária Immaculata, meg Szent Flórián felirattal. Bámulva néztek ránk a járókelők.

Pár korcsma, és terecske ezen kívül, ennyi volt Gede ellő, ahogy még előbbi korszakban nevezték, lám, miből lesz a cserebogár... Ki hinné ezt látva, hogy évezredek múlva itt a bolygó tizenhét metropolisza egyikének elővárosa lesz, Európa növénytermesztő és állattartó központja, egyetemi város, nagy közlekedési és elosztó csomópont, köszönhetően a repülőtérnek, amely most még tervekben sem létezik? Hogy a szalmatetős kis házak helyett hidrokultúrák, napelemes, szélérőműves toronyhá-

zak terülnek el a lankákon, melyek minden energiát, vizet megtermelnek és újrafelhasználnak, ami az élelmezéshez szükséges, hogy ellássanak egy hatalmas területet? Vajon mit szólnának a helyiek, ha elmesélném, hogy a jövőben a föld alatt laknak és dolgoznak utódaik, hogy a felszínen az energiatermelésnek, a növényeknek és állatoknak adják át a paradicsomivá visszaszépült felszínt, ahová csak üdülni, pihenni, szórakozni járnak, vagy az úrkikötőkbe?

Több erdős lanka után hipp-hopp, előttünk állt a kapucinusok temploma és kolostora. Szép, kies vidék ez, akár a kastély, ahonnan a királyné vadászni, lovagolni járt, vagy éppen a templomot látogatta, amelyhez a kisokos szerint saját kulccsal rendelkezett. Hogy bejussunk a kolostorba, nekünk sem okozhat problémát, gyerekjáték ennek a kornak a zárjait feltörni, kinyitni, de vajon hol a professzor?

A válasz gyorsan érkezett. Egyik emeleti ablakban gyenge, mesterséges fény villogott, hogy útba igazítson, csak egyszer kellett elbújni egy szakállas, gesztenyebarna csuhát viselő kapucinus barát elől, akinek fehér kötéllel átfogott derekáról rózsafüzér csüngött.

Mennyi ősi holmi...! Nem is tudnám, mi micsoda, ha nem lenne bekapcsolva kisokosom, ami olyan, mint egy ősi lexikon felturbózva.

Mégsem kérdezősködtem sokat tőle, mert a barát a professzor szobájából jött ki, belopóztunk hát, remélve, hogy magára hagyták. Ott feküdt szegény, szeme csukva, mindkét felső karja falécek közé szorítva, valami rongyokkal betekerve, csuklói megkötözve.

A professzor történeti filmes, ő utazik a különböző múltakat fényképezni, hogy aztán korunk technikájának segítségével élethű filmek készüljenek, amiket a kisokosokba programoznak, mióta csak megszűnt a tankönyvből oktatás rendszere. Nem mindenkiért tesznek ilyet, még most, a Korlátlan Humánium Korában sem. Törődötten feküdt, kezelébasából a fény rendületlenül villogott, ideje volt kikapcsolni.

Gyorsan cselekedtünk. Gron leszedte róla a köteleket, és a hevenyészett kötéseket, én kikapcsoltam ruhája energiaközpontját, és egyik zsebemből két kis fertőtlenítő-fájdalomcsillapító gyógypasztillát ejtettem nyitott szájába. Majd finom elsősegély-habot fújtam törött karjaira, hogy stabilizáljam. Ennél többet nem tehettem, amíg saját korunkba vissza nem szállítjuk, hogy a klinikán tökéletesen rendbe hozzák. De legalább fájdalmai addig sem lesznek.

A prof közben felébredt, és bár rettentően megörült, ahogy látta tevékenységünket, azért zsémbesen zihálta: – Végre...! Ideje volt. Már azt hittem sosem érnek ide. Az időgépem jeladója elromlott, telibe találtam az orrát érkezéskor, mert egy fát hanyag módon nem vettem figyelembe... Maguk a mentőszolgálat?

Nem, nem, örvendezett Gron, és rögtön bemutatkozott. Kiderült, amellet, hogy mérnök, ő a területi Koordinátor. Az Aldebaranról érkezett haza éppen, amikor a prof felkutatása napirendre került, így hát magára vállalta a feladatot.

Örültem bemutatkozásának, hiszen alig ismertem, az utazás alatt nem ért rá velem foglalkozni, cseverészni meg pláne nem.

– Hát maga? – kérdezte a prof, összehúzott szemmel rám nézve, magát ismerem valahonnan!

Csak vonogattam a vállam, most mondjam neki, hogy négy kozmikus éve ő értékelte a pályaválasztási tesztet, és bolygóközi történeti nyomozónak javasolt, pedig én orvos akartam lenni? Sokat vitatkoztunk akkor... Inkább a sztereotip bemutatkozást választottam, Yilla vagyok, orvostanhallgató, ezen a vidéken születtem.

– Miért magát küldték, érdeklődött a prof, Gron pedig rávágta, hogy kiérdemeltem, de most tervezzük meg, hogyan jutunk haza. Még korai elindulni, hogy megkeressük a másik időgépet, de estefelé már az utak csendesek. Addig szerzünk szekeret, ott van a két ló, amit kikööttünk a kiserdőben, azok elhúzzák. Gron megvizsgálja, mi sérült a gépen, hazaviszi a profot a mi gépünkkel, és visszajön értem, egy szerelővel.

– Hol keressük a szerkezetet? – kérdezte.

– A parkban van, egy falrészletbe simul bele, nem könnyű észrevenni még neki sem, nyögte a professzor. Szerencsére az álcázás takarja a sérülést, annyi ideje még volt, mielőtt lecsaptak rá, hogy gondoskodjon a szerkezet védelméről.

Miután tápláló ételt nyomtunk ki a nálunk levő tubusokból, egy altató permettel elaltattam. Kétszer is magunkra kellett rántani közben a speciális álcaköpenyeket, amelyek csuklyáját fejünkre húzva láthatatlanná váltunk, mert bár kevesen laktak barátok ebben a kolostorban, egyik-másik azért bejött időnként, hogy ránézzen az ismeretlen bolondra.

Sötétedésig kóboroltunk a kolostorban és környékén, szerencsére nem vásárnapon érkeztünk, vagy körmenet idején. Így is volt jövés-menés.

Aztán, mikor Gron elment a faluba szekeret szerezni, a prof rám nézett.

– Most aztán meséljen, hogyan találtak meg? Nagyon izgultam. Nem hittem, hogy sikerül.

– Tudja, az úgy volt, fogtam bele, hogy egy barátnőm a Növényteni tanszékről megkért, segítsek elkészíteni a dolgozatát, mert ő, velem ellentétben nem rajong a történelemért. A dolgozat témája Budapest metropolisz agrokörülete, az ősi Gödöllő szerepe, fejlődése az utolsó Nagy vallásháború után, amitől kezdve számíthatjuk előbb a Megegyezés, majd a Felvirágzás Korát, végül a Bolygóközi kort. Ezért aztán az egyetemi könyvtár központi nagyokosához indultunk, tudja, ami az aulában van, ahol mindenki hozzáférhet, ha a múltban akar kutakodni.

– Tudom, bólintott a prof, van szerencsém némileg ismerni.

– Nohát, odaültem a nagyokos elé, és a kristálygömb elpörgette a múltat egészen az első gödöllői hidrokultúrás toronyház építéséhez. Körülbelül kétszázharminc évvel ez utánra...

– Vagyis kétezeregyszáz körül? És ott megtalálta a kisokosomat? – csodálkozott a prof.

– Nem egészen, ráztam a fejem. Összeszedtem az adatokat, tanulmányoztam az ősi várost, hasonlítottam, milyen volt, és milyen az én életemben. Néztam a repülőtér kezdeti magasépületeit, a kastély fölé emelt védőbúrát, a szélforgókat és napelemeket, a minden utcába eljutó iránytaxikat, amelyek már a föld felett suhantak a mágnesességet felhasználva... a szuperexpressz magasan

ívelő síneit... Többször is elgyönyörködtem közben a kastélyban, és akkor láttam meg a szúnyogokat előtte, a ligetben. Hatalmas rajban repültek, csodálkoztam, milyen sokan vannak. Néha visszanéztem a felvételekre, és nem értettem. Újra és újra végignéztem annak az évnek a filmjét, és akkor egyszer csak rájöttem.

A szúnyograj pulzált. Szabályos ritmusban jött vissza és szállt el megint. És ez a pulzálási ritmus ismerős volt... nagyon ismerős. A bolygóközi SOS jele!

– A kisokosommal gerjesztettem... emberi fülnek nem hallható hullámok, de vonzzák a szúnyogokat – csillogott a prof szeme büszkén.

– És ezt nagyon jól tette, mert ez vezetett el a megfejtéshez – nevettem. – Rácsaptam a nagyokosra: Vészjelzés a múltból! Riadó! Időgép koordinátort kérünk az aulába! – Rövidesen biztonságiak siettek hozzám, és a nagyokos levetítette nekik, amire felfigyeltem. Gyorsan kiderült, hogy az ön nyomára akadhattam, más múltutazót nem kerestek. Nagy volt az öröm, viszont a jelzés nem volt egyértelmű, hiszen sem a jeladóját, sem az időgép jelét nem találtuk, bárhogy vizslattuk a filmet. Ekkor jöttem rá, hogy a kisokosával csinálta.

– Honnan tudta, hogy nem abban az évben vagyok?

– Eleinte nem tudtuk. Már a Bölcsnél tárgyaltuk a Koordinátorral, mikor induljunk, és pontosan melyik évbe utazzunk vissza. Hiszen mint felfedező, a szabályok értelmében én is részt vehetek, ha akarok.

– És akart... – mosolygott a férfi.

– Naná! Ugyan, ki hagyna ki egy ilyen lehetőséget? Csakhogy itt volt a bökkenő. Mindenképpen meg kellett volna találunk valamelyik jelet. A telefonok égtek,

ahány tudós, annyifélét javasolt, de egy sem vezetett eredményre. A nagy zsibongásban újra leültem a nagyokos elé, és végignéztem a filmet. A szúnyogok pulzáltak, már sejtettem, hogy a kisokosát állította be erre a frekvenciára, de egy kavics-szerű kisokost filmen megtalálni... Miért épp a szúnyogokat manipulálta? Nem lehet ez is valamiféle jelzés? Egyáltalán, miért van itt ennyi szúnyog...? Hiszen nincs is tó a környéken... vagy mégis? Talán tó volt itt valamikor?

– És ez nagy ötlet volt. Yilla visszafelé kezdte pörgetni az időt, egészen addig, míg egyszerre ott volt előttünk a Hattyús tó – szólalt meg Gron, aki időközben visszajött.

– Utána már gyerekjáték volt addig keresni, amíg megszűnt a szúnyograj ritmikus röpködése. Hiszen akkor, abban az évben, vagyis most, ezernyolcszázhatvanhétben kezdett sugározni a tóparton a kisokos. A hónapot már könnyedén pontosítottuk... elmondaná, miért szúnyogokat programozott?

– Mert nem tudtam, hogy a tó eltűnik a jövőben. Rókák, szarvasok, fácánok élnek itt, azokkal nem is sikerült volna. A jeladók összetörtek, egyedül a kisokosom működött a karpántomon, de se hang, se fényjelzést nem adhattam. Beállítottam a szúnyogokra, azután elejtettem a tó mellett, mint egy kavicsot, mikor felraktak a szekerre. Ne felejsük el felszedni, mielőtt hazavisznek.

– Hohó, mondtam, azért sajnos később vissza kell jönnie, kedves Professzor különben nem találom meg magát a jövőben.

– Akkor hát induljunk. A kapucinusok a templomban vannak – sürgetett Gron.

Leóvatoskodtunk a lopott szekérhez, a Koordinátor a bakra ült, és míg csendesen kocogtunk a kastély felé, a beteg hozzám fordult:

– Őszintén szólva nem reméltem, hogy megtalálnak jeladó nélkül... már felkészültem rá, hogy ebben a korszakban kell leélnem az életemet. Hogyan köszönhetném meg?

– Ugyan, ugyan, szerénykedtem, de akkor megfenyegetett az ujjával:

– Szóval mégis orvos lesz... pedig végre elismerhetné, hogy nekem volt igazam... Magának a történeti nyomozás szakot kellett volna választania!

(2016)

Fürdő

– Gyerünk, csípd el a láncot!

– Hun a csípőfogó? Te hülye, a nagyobbbat kellett vóna...!

– Mindeggy, ez is jó lesz...

– Csendesebben marhák, még idegyün a zsaru...!

– Gyün a fenét, nem hall minket senki... egy ház sincsen a közelbe...

– Fogjátok mán be a pofátokat... kezetek járjon! Vaker, add a hidegvágót. Te, Öreg, a villáskúccsal lazíccsad! Potyó, adogassad a lemezeket!

– Te meg mit parancsúgacc? Nem vagy te főnök...

– Hát ki a főnök, te barom? Ne okoskoggyá nekem, mert szétverem a pofád... – a nagydarab férfi fenyegetően emelte ökleit, s a kisebb meghunyászkodott.

– Jóvan, na... most mit ugrász? Haggyá mán... inkább eriszd le...!

– Gyerünk, siessünk! Végin még télleg ide eszi a fene a Jóskát...

– Ugyan mán, a babájána van az ilyenkö...

– Az ördög nem alszik... kapd el mán, ne essen a földre...! Akkorát kondú, hogy felébred a falu!

A négy férfi kapkodva dolgozott. A fém építmény fokozatosan lecsupaszodott kezeik nyomán, lassan előtűnt a váza. Lehántolták borító lemezeit, mint kukoricáról a csuhét. A torony tetején ügyködő férfi módszeresen ergette le társainak a nagyobb fémdarabokat. Néha egy-egy megcsúszott, fémes döndüléssel ért földet, és a tolvajok szisszenve kémleltek körbe a sötét mezőn. De csend feküdt a tájon, a távoli házak ablakai sötétben maradtak, békés álomban, csak távoli kutyaugatás hangzott fel néha. A helyi rendőr tisztét ellátó Kis Jóska horkolva szuszogott szeretője oldalán. Jól mérték fel előzőleg, hogy ma éjjel nem lesz szolgálatban... S ha még úgy is volna, akkor is a falu utcáin keresne rablókat, könnyű prédaként ígérkező csürök, konyhák, garázsok tájékán, melyek a ritka tolvajlások első számú célpontjai voltak. A mezőt, ahol a torony állt, még egy kis patak és fasor is elválasztotta a falutól, és Jóska napközben is ritkán egyengette arra lábait...

A rendőr tehát sehol sem tűnt fel, a mezőőr a kukoricásban... a tolvajok senkitől sem háborgatva tevékenykedhettek. Le is bontották egészen a csupasz vázig és teherautóra rakták a torony fémrészeinek nagyját, hogy a hajnal első sugarainak feltűnésekor, mikor a házakban ébredezni kezdenek a korán munkába menők, s kitörlik szemükből az álmat a szorgos asszonyok, ők a szerzett

zsákmányt ponyvával letakarva, a városba hajtsanak, ahol a színesfém-telepen jó árat ígértek a holmiért.

A telep csak nyolckor nyitott, ezt ki kellett várniuk. Addig ittak a közeli kocsmában néhány felest a hajnalban sietősen munkába igyekvőkkel, kik ásítózva dideregtek a hajnali hűvösben.

A tolvajok nem fáztak. A leleplezéstől való félelem gyorsaságra ösztönözte, az éjszakai munka felpezsdítette őket. Meg is izzadtak alaposan, s a bevitt szesz is hevítette vérüket. Jó volt arra gondolni, hazatérve ledobhatják magukat az ágyra, kipihenhetik a rohammunka fáradságát.

Az átvevő jól fizetett a lopott holmiért. Lerakodtak, majd igazságosan elosztották a pénzt, és virágos jókedvvel indultak haza. A nap már teljes erőből szórta sugarait, valahol delet harangoztak, nem is bírták a meleget, inkább felkapaszkodtak a platóra, csak a sofőr szenvedett a vezetőfülkében, a volán mellett.

– Ajj, de meleg lesz máma is... – törölgette homlokát a Potyónak mondott.

– Az... kánikula... – tódított a másik.

– Megfürdök, oszt irány az ágy... olyan bűdös vagyok már, mint a disznó... meghúztam a vállamat is...

– Hát, megizzadtunk a kapkodásba... ajj, de jó lesz a forró vízbe elfekünni...!

Helyeslő morgással nyugtázták a felkiáltást, aztán csak gubbasztottak a platón, a finom, hús légáramlatban, míg a kocsni elérte a falut, s a főutcán sorra egymás után lerakta őket a lakhelyüknél.

A főnökként viselkedő férfi maradt utoljára. Az ő rozszant teherautóját használták a büntett lebonyolítására, s most kinyitotta kocsibejáróként szolgáló, régen szekerrek beállítására alkalmas, deszkákból összerótt fakapuját,

mely minden kíváncsiskodónak megálljt parancsolt, s beállt a nagy udvarba. Tűzött a déli nap, hátán folyt az izzadság, s nagyot kiáltott a hátsó kert felé, ahol az asszony ruháját látta megvillanni.

– Hej, Eszti! Gyere, oszt csinálj nekem egy jó forró fürdőt...! – s már elképzelte kéjesen, hogyan merül az áldott vízbe.

– Hát most kell hazagyünni? – jött sietve az asszony. – Egész délelőtt kerestelek... Hun járkáltál iccaka, mi? Te csavargó...

– Ne papojjá, csinádd a fürdőt...

– Abbó te nem eszel... nincs víz a faluba...

– Mi????

– Iccaka lelopták a víztorony fémrészeit... meggyengűtt a váza, és összeroskadt... hetekig nem lesz víz... hogy száradna le a kezük a disznóknak...!

(2013)

Holló a hollónak

Kati lopta az árut.

Nem is tudta már, hogyan kezdődött, talán, mikor egyszer túlórázott, és megérezte, hogy elindult a havija. Persze nem volt nála semmi, táskát sem hordott, mint más nők, akik felkészülten várják testi mivoltuk dőczenőit, és telepakolják magukat mindenféle segédeszközzel. Kulcsot, bérletet, egyebet mindig valamelyik zsebébe

gyömöszölt, már nadrágjait is úgy vette, minél több zsebe legyen. Pénze ritkán akadt, mert a fizetés gyorsan elkopott hó elején, ezerfelé kellett osztani, sose volt elég. De legalább a rezi kijött belőle, mert Pista megbuherálta a villanyórát, hogy kevesebbet fogyasszon, és a gázórába is mágneset tett, így legalább meleg szobában voltak, és nem arra ment el egész keresete; ha azt is fizetnie kéne, éhen halnának...

Így sem jutott flancra. Pista már három hónapja munkanélküli, egy vasat sem keres, de még munkát sem! Valami haverben bízik, aki jól menő ürge; egyébként borotvált fejű, bőrszerkós, aki lévén maga is nagy bengá állat, a dögnagy terepjárókhoz vonzódik. Kati látta már egyszer, egy olyan nagy autóban, és nem szerette. Annyira sem bízott abban, hogy Pistát munkához juttatja, hogy csak odabólintott neki köszönésképpen, aztán otthagyták őket.

– Mit vacakolsz, bonts ki egy csomagot, ha kell! – vont vállat a kolléganő akkor, és vihogva tette hozzá: – úgyse veszik észre...!

Ez már rég volt, Katinak azóta felnyílt a szeme, látta a raklapok mögé dobott csokipapírokat, a tízóráira elfogyasztott felvágottakat, s a névnapokon, zárórák után előkerülő konyak eredetére sem kérdezett rá a főnöknőre. Már nem jött zavarba, ha otthon nem volt ideje megfürödni, ha kellett egy sampon, zokni, vagy serpenyő. Fogkrém, fogkefe, szalámi és póló, mindegy volt, a boltban mindent tartottak, amire szüksége lehetett, s mert senki sem hánytorgathatta a másik szemére, cinkos egyetértésben lopták meg a multit, s utálták, túrták ki azokat, akik nem vettek részt a dologban.

Csak arra kellett vigyázni, hogy a leltár kiugró hiányt ne mutasson, mert akkor repülhetett az egész bagázs; a multi menedzserei sem voltak hülyék azt hinni, hogy errefelé több tolvaj vevő jár, mint a többi boltban. S készen álltak arra is, hogy egyik napról a másikra kipendé-
rítsék az üzlet teljes személyzetét. Váratlan ellenőrzéseik mégsem okoztak bonyodalmat, senki sem volt bolond akkor enni-inni, mikor ott tartózkodtak, sőt elővigyázatosságból, mióta egyikük egyszer belenézett az öltöző szemetesébe, a csomagolóanyagokat, papírokat, banánhéjakat a külső rakodónál lévő konténerbe dobták.

Néha elgondolta, harc folyik köztük, mint a hackerek és az intézményi rendszerek között. Ha a nagyfőnök este, zárásra betoppant, hogy átnézze szatyraikat, mit visznek haza, van-e mindenről blokk, csak mosolygott gúnyosan. Dörzsöltek voltak ők, már napközben elvitették a rokonsággal, amire szükségük volt. Csak beültek a pénztárba, és nem húzták át az árut a szkenneren...

Összejátszottak a biztonsági őrrrel is... Ha kitalált valamit a felsőbbség, gyorsan megtalálták rá a választ... hiszen van ott elég, ekkora cégnél... jut is, marad is... hiszen mennyit lohatnak a vezetők...!

De Kati most bajban volt.

Előző este már biztos lett benne, hogy terhes, és ezen úgy felizgatta magát, egész éjjel nem bírt aludni, hiszen a legrosszabbkor történik ez. Pista nem akar dolgozni, nem keres állást, húzza az időt, elvenni sem akarja, de mire is venné? Mire házasodjon? S már két abortusza is volt, a harmadikat, ha elveteti, tán gyereke sem lehet többé...

Nagyot húzott a rekeszek közé dugott konyakosüveg-ből, rosszallóan nézve az ital szintjét. Már alig van benne, pedig csak tegnap dugta ide, leltár után... Igaz, ma kicsit többet ivott a kelleténél, de hát a tegnapi leltár is kifárasztotta, s az álmatlan éjszaka minden erőt kiszívott belőle, jól esett az a kis perzselés... Még kipihenni se tudja magát, ezeket a rohadt raklapokat pakolászni nap mint nap reggeltől estig... nyomorult kis fizetésért a multinak... a szemeteknek...!

– Vigyázz, itt a nagyfőnök! – robbant a raktárba Rozi. Kati felnézett, egy mozdulattal tüntetve el a konyakos üveget, s már csörtetett is be a férfi, vizsla szemekkel bámészkodva körül.

– Na, mi van kisasszony, pihenünk, pihenünk?

– Kajálni csak lehet, főnök!

– Jól van, jöjjön csak. A főnökasszony elment a postára. Adja ide nekem a leltáríveket...!

Míg a fiókban matatott, a férfi beült a forgószékbe, és harsányan beszélgetett a mobilján. Kati ment volna ki az irodából, de egy intéssel visszatartotta.

– Ez mi itt? – kérdezett egy tételre a lapon és Kati közelebb hajolt, hogy lássa, miről van szó. Lehelete megcsapta férfit, aki felkapta fejét.

– Maga ivott... ? – félig kérdezte, félig állította.

S most Kati szaladt az utcán hazafelé. Mióta leszállt a buszról, vitte a lába automatikusan, mert nemigen tudja egyébként, merre is jár, mióta a holmiját össze kellett kapkodnia a nagyfőnök szidalmái között, aki percig sem teketóriázott, azonnal kirúgta, a lába nem érte a földet, miből fognak most megélni, uramisten... ?

Égett az arca, könnyek homályosították a szemét, rohadt világ! El se köszönhetett a többiektől, mint egy utolsó szemétnak, úgy kellett elhagynia az üzletet, micso-da disznóság...! Így kirúgni, utcára tenni valakit, aki semmi rosszat nem csinált...! Még jó, hogy tegnapelőtt kapott fizetést, az kitart valameddig, addig csak talál valami állást, akár alkalmit is, – és megtapogatja hátsó zsebét, melybe a pénzt dugta este. A zseb lapos, a rossz sejtelem felcsap benne, kétségbeesve turkál benne, üres, üres, üres... Átnézi a többit is, de nincs sehol... kiránt-hatta? Otthon hagyta... ?

Hirtelen biztosan tudja, hogy ellopták. Leereszkedik egy korlátra, és erőlteti a fejét, hogyan is történhetett? Igen, amikor megdobta a busz... a kis kócos, zsíros hajú lány, aki mellette állt... szinte hozzádörgölődött, még rá is nézett erősen, hogy menjen már arrébb... az emelhette ki akkor a zsebéből, még valami matatót is mintha érzett volna...

– Az a kis szemét tolvaj...! – csap méltatlankodva a levegőbe. – Hogy nem szégyelli magát...!

(2014)

Jancsi és...

A rendőrautó csendesen duruzsolt a város főutcáján. A főhadnagynak dolga akadt a postán, addig a törzsőrmester kint várakozott a kocsiban. Míg járatta a motort, legutóbbi esetükön gondolkodott, melynek felgöngyölíté-

se már hosszabb ideje tartott, s felettesének, a főhadnagynak számtalan kínos órát és fejtörést okozott.

Apró kis stiklinek tűnt először, de az állampolgári bejelentésen elindulva egy banki alkalmazott sikkasztásából, ahogy belebonyolódtak az ügybe, hétről hétre újabb szálak fejtődtek fel, újabb emberek keveredtek bele, újabb gyanúsítások történtek. A kisváros több prominens embere sárosódott be az ügyben, nem egy közülük szoros kapcsolatban állt a helyi rendőrséggel, s a hadnagynak úgy kellett nyomozni, mintha tojásokon lépkednének. Hangelata is ehhez mérten volt ideges; egy szavukért leteremtette beosztottait, holott egyébként kenyérre kenhették; s időnként bezárkózott a szobájába, és órákig töprengett.

Ma éppen a Takarékszövetkezet vezetőjét szándékozott kihallgatni, de mert hivatalosan még nem volt birtokában a vádemeléshez szükséges összes bizonyíték, csak nagyon szőrméntén bánhatott vele, s ez mérhetetlenül bosszantotta a vérmes, könnyen hevülő főhadnagyot, aki már biztos volt a bűnösségben, s akihez a fiatal, kezdő rendőr ilyenkor szólni sem mert, csak vezette némán a szolgálati kocsit.

A főhadnagy most kirobogott a postáról, nyomában nagyot csattant a bejáratú ajtó, s beszuszakolódott az első ülésre.

– Na, indíts, fiam... a Takarékhöz!

– Igenis, főhadnagy úr!

Langyosan sütött a nap, a lekotort részeken már olvadozott a hó, némelyik megtisztított járda már teljesen száraz volt. Míg a parancsnok komoran előre bámulva

latolgatta magában a kihallgatás módját, és töprengett felteendő kérdésein, a fiatal őrmester csendben élvezte a résnyire leeresztett ablakon beesonó friss levegőt, a benne áramló sejtelmet... hogy vége lassan a fagynak, hidegnek, nemszeretem utaknak... vége a tél némaságának, zsendül újra az élet, kezdenek csivogni a madárkák... jön a tavasz. S mintha csak a bizonyosság tanújelét akarná adni, egy-egy gerlét, rigót, verebet látott mentében szemet csipegetni a járdákon... szegénykéik, hogy kiéhezettek a télen...!

Már majdnem a Takaréknál voltak, amikor megszólalt az URH.

A központ jelentette, rablás történt a Várarok utcában, s a főhadnagy éktelen szitkozódásba kezdett, ahogy felírta a címet.

– Hogy a ménkü csapna bele! Pont most, amikor két napra Pestre kellett küldenem továbbképzésre Pistát, és Jóskát... Nincs mese, neked kell, fiam, kinyomozni az esetet...!

– Még nem kaptam önálló ügyet, parancsnok úr... – tétovázott a fiú.

– Nahát, itt az alkalom! Én nem mehetek... amúgy is leköti minden időmet ez a rohadt pénzügyi zűrzavar... Te csak vedd fel a jegyzőkönyvet, szaglássz körül, és rögzítsd a nyomokat. Kevés az emberünk, fene egye... de ilyentájt nem is szokott nagyobb bűncselekmény előfordulni... pity lopások, rablások...

– Hosszú, hideg tél volt... – vélte az őrmester.

– Az, az... Az elkövetők nagy részét meg se találjuk, le kell zárni az ügyet eredménytelenül...!

Közben odaértek a Takarékhhoz. A főnök megveregette beosztottja karját.

– Úgyhogy, László, ha nem találod meg a tettest, akkor sem dől össze a világ... Bár, ha Pistáék visszajönnek Pestről, majd besegítenek neked, értettem?

– Igenis!

– Na, menj... Délután jelentést kérek...

A megadott címhez közeledve a fiatalember itt is, ott is látta a madarakat, de most nem lehetett mélázgatni, s az első önálló esethez illő buzgalommal fogott az ügy felértékesítéséhez. Idős házaspár lakott a címen. Ők vették észre reggel, amikor a kis melléképületben elhelyezett tyúkjaikat etették volna, hogy a lakat leverve, eltűnt a bicikli, egy zsák tűzifa, egy zsák kukorica, és a tyúkok felének is lába kelt. Piti lopás, de nagy kár a kisöregeknek – sajnálkozott a fiú.

Hamar kiderítette, hogy ujjlenyomatok nincsenek, az illető kesztyűben dolgozott, s nem használhatta az oldal- és hátsó kerítést, mert nem bírta volna átemelni a biciklit. Maradt tehát a kertkapu, de ujjlenyomat ezen sem volt. Még lábnyom sem segített – a lelkiismeretes pár előző nap letakarította a havat a melléképülethez vezető betonról, akárcsak bejáróról és a járdáról, s most fejüket fogták, miért is voltak olyan szorgalmasak...!

Az őrmester állt a kapuban, és fejét vakarta. Nincs nyom... hogyan tovább? Elnézett a szomszéd házak felé, s míg jobbra egy darabot se, balra ismét meglátta a járdát csipegető madarakat... végig az utca bal oldalán... csak a bal oldalon...

A fiú kocsiba pattant, s lassan, az utat figyelve balra indult.

Három óra múlva már ismét az őrön feszített, s fülig érő szájjal jelentette az elgyötörtön beeső parancsnoknak.

– Jelentem, az ügyet megoldottam... az elkövető előzetesben, a jelentést most írom...

– Hát ezt hogy csinálta? – mondta elképedten a főhadnagy. – Valaki segített...

– Az ég madarai, parancsnok úr...

– Az kevés...

– Hát... a kukoricás zsák is lyukas volt...!

(2015)

Kísértetházasság

– Uram! Li úr! Úgy látszik, Csangék fia szemet vetett legkisebb lányodra. Ó, de boldog vagyok! Milyen jó családból való fiatalember, micsoda megtiszteltetés ez számunkra... Ne mondd, Taitai, hogy nem örülsz, hiszen lányunk már régen elérte azt a kort, hogy férjhez menjen! Ó, de szép pár lesznek, ha engedélyezed a házasságukat! – rontott be Li úr felesége férje sanghaji selyemüzletébe lélekszakadva.

Li úr a naptárra nézett, mintha azon kontrollálná, mikor érte el lánya az illendő férjhez menés idejét. Ezernyolcszázötvennyolcat mutatott a fali tekercs.

– Honnan veszed ezt? Csak nem küldtek át házasságszerzőt? – morogta kelletlenül.

– Nem, tisztelt férjem, Csangné maga jött át beszélgetni hozzám ma délelőtt, és ügyesen puhatólózott, mit szólnánk hozzá.

– Hát nem! Nem, és nem! Manniára szükségünk van. A vagyonom lehetővé teszi, hogy akár férjhez se menjen. Nem adom a lányomat, aki legfőbb segítségem és támaszom az üzletben!

Az idős Li úr mérgesen csapkodta egymásra a vég selymeket. Legfiatalabb lánya már gyermekkorra óta bejárt hozzá az üzletbe, s mióta felnőtt, kísérijével a másik háromba is, hogy körmére nézzen segédeknek, átnézze és megszerkessze rendeléseiket, leltáraikat, megfogalmazza idegen nyelvű levelezésüket. Talpraesett józansága, szorgalma és csalthatlan ízlése a divat iránt, olyan kifinomultságról tett bizonyosságot, hogy idős apja számára pótolhatatlan lett segítése. Az ő fürge észjárása és pontos meglátásai révén növelhette első, eldugott helyen lévő kis boltja forgalmát akkorára, hogy lassan fel tudta szaporítani boltjainak számát és eleganciáját a jelenlegi szintre.

Míg Mannia felserdült, Li úr nem sajnálta a költségeket, hogy nyelvekre taníttassa, sőt magánoktatót is fogadott mellé, amikor számolási képességeit megcsillantotta. A befektetés busásan meghozta gyümölcsét. Mannia nemcsak szép, de nagyon művelt és okos lánynak is számított, mire eladó sorba került, és ez a tény, párosulva apja vagyonával és az ebből reá jutó hozomány hírével, már eddig is több komoly kérést vonzott. Sem az apa, sem a lánya nem óhajtott azonban házasságot. Csak anyja áhítozott az esküvői ünnepségre, mert a lány már huszon-

harmadik évét is túllépte, s az anya úgy érezte, kezdik vénlánynak tekinteni Manniát, sőt, mi több, gőgösnek a családját, hogy egy kérő sem felel meg nekik, mindenkit kikosaraznak.

Kína szerte, így Sanghajban is, az előkelő születésű fiatal lányok a társadalmi érintkezés számtalan válfajában korlátozva voltak, az üzlet világában mégis sokan tevékenykedtek. Meglepően nagy részük kereskedett selymekkel, textíliákkal, vagy vezetett akár bordélyházat is. Közülük sokan nevet szereztek, elismertséget és vagyont, hihetetlenül sikeres üzletasszonynak számítva, ami komoly függetlenséget jelentett részükre. Miután azonban a becsvágyó fiatal nő férjhez ment, egy csapásra vége szakadt önállóságának és tág keretek közötti szabadságának: a férj rendelkezett vele, vagyonával és szabadságával a továbbiakban, s a nőnek szó nélkül, mosolyogva el kellett viselnie a megváltozott helyzetével járó megszorításokat és kényelmetlenségeket. Sutba dobhatta kreativitását, ötleteit, is, hacsak nem sikerült szerelmi házasságot kötnie, de még ezekben is a férj akaratán, belátásán múlt, hogy felesége foglalkozhatott-e továbbra is az üzlettel.

Mannia aprócska, szép arcú, fehér bőrű, hollófekete hajú lány volt, finom vonásokkal, mozgékony, gyors járással (mert apja nem engedte elkötni a lábát) és kiművelt, jó modorral. A kisujjában volt minden, amit a selyemüzlet jelentett, mert éles eszével korán felfogta, hogy fiú utód nélkül apjának ő lehet a segítsége, bizalmasa. Miután öles termetű kísérője oldalán bátran járhatta Sanghaj utcáit, a dzsunkák városnegyedébe is be-merészkedve, oly sok részletét látta az élet kemény reali-

tásainak, hogy mire eladósorba került, rájött; önállóságát megőrizni vágyik leginkább, s ezt egy férj sem adhatja meg neki. Ez a véleménye egyezett apja kívánságával, aki saját üzleti képességeinek szerény mivoltával nagyon is tisztában volt.

Ellenben most már azt is látnia kellett, hogy elérkezett az idő, amikor cselekednie kell valamit a közvélemény, és felesége megnyugtatóására.

De mit tehetett, ami mindenkit kielégít?

Az apa már sokszor elgondolkodott ezen a kérdésen, s úgy határozott, tapasztaltabbak tanácsát veszi igénybe. Elment hát másnap egy házasságközvetítőhöz, elébe tárni égető dilemmáját, s végül hosszas tanakodás után elégedetten vitette haza magát. Hiába kérdezték, az anya boldogan, a lány rossz sejtelmekkel, – nem volt hajlandó beszélni az ügyről, faggatni tovább pedig senki sem merte.

A házasságszerző három hét múlva jelent meg Li úr házánál, elégedetten vigyorogva a ajtónál kisírt szemmel leskelődő lányra. Nagy hajlongások közepette kísérték be az apához, majd az egész háznép lélegzetviasszafojtva várakozott, mi süil ki ebből, mert Li úr senkivel, még feleségével sem közölte terveit. Szegény Mannia... vajon milyen férjet kerestek neki? Úgy látszik, apja beadta a derekát, de ennek a házukban egyedül Mannia anyja volt képes örülni...

Végül Li úr behívatta családját és szolgálkat, és megtette nagy bejelentését.

– Manniának vőlegényt találtunk. Kezdhettek az esküvői előkészületeket!

A lány halkan feljajdult, és könnyes szemmel suttocta:

– Drága apám... hát nem voltam jó gyereked? Nem fogadtam meg szavaidat, nem engedelmeskedtem mindenben? Miért üzől el az ismeretlenbe...? Miért adsz el engem...?

Li úrnak majd meghasadt a szíve, de megkeményítette magát.

– Buta beszéd – jelentette ki szigorúan, bár szája sarkában mosoly bujkált. – Ez az élet rendje. Az esküvőt hat hét múlva megtartjuk. Nyugodj bele, Mannia.

– A lányoknak férj kell! Legfőbb ideje férjhez menned! – helyeselt anyja sugárzó arccal, aki alig bírt magával örömeiben, hogy férje váratlan, gyors döntése következtében, az esküvő révén még tovább emelkedik társadalmi pozíciójuk. – De miért nem tárgyalnál közvetlenül a kedves Csang úrral?

– A vőlegény nem Csangék fia. De nem kell aggódnod, ugyanolyan jó családból való, a neve Csi Jat Vej... A Vej családdal már egyeztettük az időpontot. Kezdjétek el a készülődést! – Azzal Li úr sarkon fordult, és eltávozott, lopva megsimogatva zokogó lánya hajfonatát.

Meg is kezdődtek az esküvő előkészületei már másnap. Új ruhákat, edényeket vásároltak maguknak, ajándékokat a vőlegény családjának, varrták a menyasszony esküvői ruháját és intézték a meghívásokat. Hat hétig szinte alig találkozott anya a lányával, lány az apjával, s bár Li úr felesége semmit sem tudott a vőlegényről, a családjáról mégis szinte költeményeket zengett a szomszédságnak.

Anyjával madarat lehetett fogatni, de a lány számára az elkövetkező időszak kínok kínja volt. Álmatlan éjszakák gyötörték, megsápadt, lefogyott. Az üzletekre sem jutott

ideje, apját is alig látta, annyira lekötötték az esküvői előkészületek. Ruhákat varni, hímezni, díszíteni a házat, fogadni a kíváncsiskodókat, akik mind ajándékokat küldtek, vagy csak pletykálgodtak... Felkutatni ajándékokat a vőlegény és családja számára és fogadni az általuk küldött ajándékokat... Kisegítőket, szakácsokat szerződtetni, zenekart és táncosokat, és a pappal is egyeztetni kellett...

Olyan gyorsan eltelt az idő, mintha nem is rossz álom lenne az egész...

És eljött a nagy nap, Mannia nagy bánatára. Minden megfelelően alakult, a szokások és évszázados előírások teljesítésével. Elkészültek a ruhák, finom fogások várták a vendégsereget, ünnepi gyaloghintókon, nagy csinnadrattával megérkezett a vőlegény családja, és Mannia szívdobogva, keserűen készült, hogy bemutassák jövődő rokonainak. Egész végig nem értette, hogyan képes apja olyan felhőtlen boldognak mutatkozni. De furcsa volt, hogy vidáman nevetgél, mikor a meghívott vendégek elkezdtek érkezni; amikor behajtottak a vőlegény családjának kocsijai, mikor az esküvői zenekar rákezdett hagyományos műsorára.

Az udvaron tartották a szertartást, itt várakozott a pap is, hogy megeskesse a párt, és itt gyűlt össze a sok vendég, hogy részese legyen az eseménynek, míg az utcáról a fákra felmászott nép leskelődött és sípolt, kerepelt, mint az lenni szokott. Már minden készen állt, csak a vőlegény hiányzott.

Több testvér és unokatestvér, számos egyéb rokon vonult a frissítőkkal megrakott asztal mellé, s Mannia minden percben várta, de senkit sem mutattak be, mint vőlegényt. Már a pap is megjelent, aki a ceremónia meg-

kezdésére adott jelet a zenészeknek. Amikor a vőlegény anyja leemelte a fátylat egy magukkal hozott nagyméretű képről. Mannia elhűlve nézte, amint a festményt odaállították az esküvői emelvényre.

Mongolos vonású, fekete üstökű fiatalember képe tűnt elő a dobpergésben, harangcsilingelésben.

– Íme, a vőlegény, Csi Jat Vej...! – jelentette ki büszkén az apja.

– De hol van ő... – súgta meghökkenve Mannia anyja a férjének. Li úr szemmel látható elégedettséggel, fojtottan dörmögte:

– Már halott... hat éve... csak a szelleme van velünk!

– Kísértetházasság...? – sikoltott felragyogó arccal Mannia, és megkönnyebbülésében könnye is kicsordult.

– Ahá, kísértetházasság... – súgtak össze a vendégek mögöttük. – Ez hát a megoldás...! Nem szokványos, de előfordul...

– Íme a legkisebb fiam, kedves lányom... – fordult hozzá az após, szemét törölgetve. – Két éve hunyt el szegény... de lám, kaptunk helyette egy leányt... Mannia, ugye meglátogatsz majd minket néhanapján?

A lány felragyogó mosollyal bólintott, szeretettel pillantva elégedetten nevető apjára.

– Tán nem akarod? – sziszegte mellette a halott anyja, rosszállva, hogy megzavarja a szertartást. Hisz bevett, de lassan feledésbe merülő szokás volt előkelő kínai családoknál, hogy élő férj felvállalása helyett egy tiszteletreméltó holtat keressenek annak a lánynak, akinek valami okból szükséges volt személyes szabadságának megőrzése, s az ő családjuk minden tekintetben megfelelt eme kívánalmaknak...

– Jaj, dehogy, kedves anyám... boldog vagyok, mint még soha életemben! Köszönöm a megtiszteltetést, hogy halott fiuk felesége lehetek...

(2015)

Zsebesek

– Na, mi van benne? Nézzük már meg...!

– Jól van, nyitom már... Púder... rúzs, zsebkendő... na...

Kulcsok!

– Nincs rajta cím? Ha tudnánk, be is törhetnénk... most biztos nincs otthon...!

– Nincs cím, te hülye. Nézzük tovább... Kölni... ceruzák, tollak... kis számológép. Á, nincs semmi érdekes... Na végre, papírok... aha, ez az, csekkfüzet...!

– Milyen csekkek? Beválthatók...?

– A fenébe! Nem! Ezt nem tudjuk beváltani.... De várj csak, van itt még valami...

– Mi a franc ez? Pénz? Milyen pénz?

– Nem tudom... nem láttam még ilyet soha... pedig ha én nem láttam...

– Attól még lehet pénz... számok vannak rajta!

– Hülye, sok mindenben van szám, mégse pénz...

– De ez nagyon olyan!

– Te, nincs rajta, hogy specimen, vagy minta.... de akkor is....

– Ha nem lenne igazi, ráírták volna.

– Frászt. Én már láttam olyat, amire nem írták rá. Ez játékpénz.

– De nem a játékteremből...! Onnan az összes fajtát ismerjük. A zsetonokat is.

– Lehet, hogy más játékteremből hozta. Vagy kaszinóból... Vagy társasjátékból...

– Biztos? Úgy kéne a dohány...

– Tuti, kisapám. Dobd ki a francba, a csekkkel együtt!

– Oké, majd a folyónál eldobom... Fene enne meg, hiába melóztunk. Biztos a nyakában hordta a dohányt, vagy belső zsebben... a papírai sincsenek a táskában.

– Te. Add csak össze, mennyi lenne a lé, ha érne valamit ez a rakás papír...!

– Kétszázezer...

– Francba!

*

– Do you speak English?

– Angol? Nem... No ... moment...! Te Misi, hívj valakit, aki beszél angolul!

– Külföldi? Mit akar?

– Honnan tudjam, nagyokos? Nem értek én angolul...

– Kérd el az útlevelét!

– Minek? Abból nem tudom meg... Menj már! Paszport, plíz...!

Jólöltözött, negyvenesforma asszony kutat a nyakáról lógó kis tütyőben, s előveszi útlevelét, melyet a kapunál már elkért valaki, azután ide irányította, ebbe a szobába, ehhez a nőhöz, aki most unottan nézegeti az okmányt, s értetlenül bámul az asszonyra, aki feldúltan toporog, és szózuhatag ömlik a szájából, mióta a paszport szót meghallotta, azt hívén, értik, amit mond. A másik nő leinti,

csend lesz a szobában, melyben a puritán berendezés két íróasztal, néhány szék, és sima, lakkozott szekrények.

Hamarosan ketten jönnek. Egyikük valóban ért angolul, kiderül, a hölgy bejelentést kíván tenni, mert szállodája játékterméből ellopták a táskáját.

Ezután leültetik, és annak rendje-módja szerint megíratják a feljelentést; az ügyirat elindul a szokásos útjára.

– Volt pénz benne? – kérdik. Az asszony bólogat.

– A csekket nem tudják beváltani... – fordítja a férfi.

– De volt még kétszázezer finn márka készpénz is... még húsz évig beváltják a bankok...

*

– Józsi bácsi, üljön csak le, ne menjen ki most, már jön a svéd delegáció... megnézik, hogyan élnek nálunk a mi aranyos kis öregeink az otthonban... már megint verik a blattot? Milyen pénz ez itt? Miben játszanak? Tegnap találta Tóni...? Hol? A folyóparton? Biztosan kidobta valami gyerek, fene a jó dolgukat, el vannak ezek kényeztetve, már a játékpénzt se becsülik meg... Na... jól van, most már mindegy, itt is vannak... Tessék... tessék csak befáradni, nézelődni... naponta ötszöri étkezést biztosítunk... hogyne, minden kényelmük megvan, orvos jár ki, ápolónő... és a szórakozásról is gondoskodunk, tévé, kártya, társasjátékok... tessék? Hogy mi? Mit kérdez a tolmács? Hogy saját pénzük-e? Hát persze...! Az ő saját pénzük! Ki másé lenne... Hogy nem akarják-e forintra váltani... jaj, ne viccelődjön velem...!

(2013)

Utcasarkon

Áll a kisváros forgalmas főutcájának egyik frekventált sarkán. Vár; várja az érdeklődőt, az őt megkívánót, saját hercegét fehér lovon, vagy muszttágon, esetleg más márka is szóba jöhet, hiszen nem mindenki jár amcsi kocsival. Fúj a szél, vagy tűz a forró nyári nap, ott rostokol a sarkon, kuncsaftra várva, fáradhatatlanul, frissen virulva, vagy lestrapáltan gubbasztva. Néha könnyű szellők cirógatják lekopó festékét, néha ordas, komoly szélviharok támadják repedező sarkát, pergő lakkját hol édes esőcseppek mossák, hol dühöngő zápor veri. Öregszik, menthetetlenül, folyik, kavargó az idő fölötte. Múlnak az órák, napok, az ifjúság, s rávésődik a kor, megroggyan lassan.

Egy nagykereskedővel kezdte valaha. Gabonát, terményeket vásárolt fel, vetőmagot, szerszámokat árult a jó svádájú, életvidám ember, ki addig forgolódott körülötte, míg kinézte magának, s kizárólagos joggal akarván birtokolni, beköltözött hozzá. Liszteszsákok, lucernabálák és kaszák, kapák között folyt az élet; s nagy élet volt az, mert jó evős-ivós ember volt a drága, rengeteg kapcsolattal, ismeretsséggel, aki nagyobb üzletkötéseit mindig áldomással zárta le, s minden alkalmat megragadott kedélyes ünneplésekre. Jártak hozzá a környező falvak gazdatisztjei, zsellérei, s nem akadt köztük egy sem, ki ne nézett volna be, s ne parolázott volna – ha arra járt – a pirospozsgás, pocakos emberrel, kinek karót nyelt, savanyú felesége feléje se nézett, elfoglalta magát a gyerekekkel. De aztán jöttek a nehéz idők; a harmincas évek,

világválság, szegénység, háborúk, s az életvidám férfi megsavanyodott. Úgy vágták le a padlásgerendáról, ahová felkötötte magát a tőzsdekrach idején. S ő elárvultan, megkopottan, elhagyatva állhatott a sarkon megint.

Kocsmáros volt a következő, nagydarab, tohonya melák, aki zöld köténye mögé gyúrte be a bankókat, melyeket éjfél után, mikor bezárta az ajtókat, sóvár szemmel számolgatott. Fukar alak volt, csak nyögve-nyelve szánta rá magát, hogy néha csinosítsa, pénzt költsön rá. Pedig tehetős volt az istenadta, nagy forgalmat bonyolított, a kisváros környékének falvaiból vásárra járó szekerek, lovas kocsik télen-nyáron lecövekeltek nála, folyt a bor, a sör, csapra vert hordók álltak a söntés kivert bádoglemeze alatt, maláta és murci illata lengett a levegőben. Évekig tartott az együttlét, mégis vége lett; államosítottak minden tíz főnél több alkalmazottat foglalkoztató üzletet, s a kocsmáros más vidékre költözött.

Egy hadirokkant vette őt gondjaiba. Nem törődött a külsejével, vonalaival, szépségével, csak biztonságot, megélhetést akart tőle, s ezt meg is kapta. Hosszú évek teltek el együtt, kiszolgáltak minden dohányra éhes embert, s bár a füst nem konzerválta egyiküket sem, mint a jóféle kolbászt, azért szép lassan baj nélkül megöregedtek, összekoptak. A népek hozták-vitték a híreket, s míg mohón rágyújtottak a megszerzett cigarettára vagy szivarra, eldiskuráltak a világ dolgairól a bőszen pőfékelő hadirokkanttal. Az élet lassan csörgedezett tovább, de a trafikot csak annyiban érintette, hogy a cigaretta papír helyett már hüvelybe töltögették a dohányt a vásárlók,

majd a füstszűrő nélkül felváltotta a filteres és a nők egy ideig szipkát kezdtek használni újra.

Majd reformok jöttek az országban, s a sarkon is új szelek fújdogáltak. Elment a hadirokkant az örök dohánymezőkre, s ekkor sokáig állt hiába, szakadtan, hasznavehetetlen, lesajnálva. Olykor a szelíd napsugarak megcirógtatták, de mástól nem kapott kedvességet, törődést, még a kóbor kutyák is gyanakodva szaglászták.

Ám egyszerre megint eljött az ő ideje. A forgalmas hely megtette hatását, kinyalt, zselés hajú úriember vizslatta körbe, menedzser öltönyben, aki rövidesen beleszeretett, s arra is áldozott pénzt, hogy újra régi fényében tündököljön. Megújult, megfiatalodott, ha egészen olyan nem is lehetett, mint régen. De a férfi papírkereskedése nem vált be végül, csődöt kellett jelentenie, elúszott minden pénze.

Ettől kezdve nem volt megállás. A papírkereskedőt hentes váltotta, azt virágáros, akit élelmiszerboltos követte. Jöttek sorra egymás után, mind használta egy darabig, majd továbbállt szívtelenül, lélektelenül, csak a maga hasznát nézve, s ő egyre fáradtabb, kopottabb, szomorúbb lett.

Ott áll most is a sarkon, kikezdi az idő, a természet, s lezárt szemei redőnyén ott a papírlapra nyomtatott felirat: Üzlet kiadó...

(2014)

Egy. Megérett a meggy...

Egy. Megérett a meggy. Löwinger Janka angyali hangja kicsit szárazon rekedtes volt, mégis édes, mint a befőtt leve, melyet a meggyből készített, miután nagy kosarakkal kora reggel piacra mentek Lembergben; a sötétpiros, buggyanó vérű szemeket kiválogatni, hazacipelni, hogy a már előző nap átmosott, fertőtlenített, szájukkal lefelé fordítva várakozó üvegekbe töltve ment-sék át a nyarat a meggybefőtt aromájában.

Glédában sorakoztak kamrája polcán a befőttek, a következő nyárig szolgálva a család édességvágyát, tor-kosságát, több réteg celofán, és körbevágott, ollóval terítőformára kicsipkézett, barna csomagolópapír alatt álmodozva.

Mert nem csak az ínynek, a szemnek is táplálék kell, mint ezt Janka, és a többi anya nagyon jól tudták, és megtanították gyermeiknek is. A kert még nem adott meggyet, csak tunyán, békességben terült el a ház, és a tőle elválasztott vegyeskereskedés mögött, virágillatot szuszogva nyáron, diót és mogyorót dobálva télen. Csak akkor emberelte meg magát, amikor Herminke megszületett. Hamarosan meggyfával és cseresznyével lett teli, hogy pufók kislányok tépkedhessék csorgó levű terméseit, miután hazatértek az angolkisasszonyok iskolájából.

Kettő. Csipkebokor vessző kapaszkodott bele Óma ruhájába szelíden, amikor a házból kifordulva hátrament a pirinyó veteményesbe, ahol mindig termelt valamit. Csak a legfontosabbakat, hisz elve szerint állandóan, minden valamirevaló konyhában kéznél kell lenni petrezselyemnek, kis paprika-paradicsomnak, kapornak.

Kerekded virágágyások illatoztak a diófa árnyában, mint Óma megnyugtató vonalai, őszes viasz fedte be az olajfa levelét, mint Óma haját, fodros volt a kelkáposzta, akár Óma szoknyája. Mindene volt a kert, az ő szinte művészi alkotása. A szűk, kerítés és házsarok közötti ösvényke mentén hajolt rá a csipkebokor magakelletőn, figyelemfelhívón, ősszel vörös bogyóit kínálgatva, melyeket jó háziasszonyhoz méltón lecsipkedett, hogy teája és a hecsedlilekvár se hiányozzon, a család egészségét megőrzendő.

Nyikorgott estefelé a kerek kút láncja, ahogy vizet húzott, még egyet odalötyinteni a palántákra, aztán Óma nagyokat nyögve leült a kispadra, a diófa és a kerítés között, onnan ellenőrizte a kert életét, és az utcakölyköket a léckerítésen át. Néha odaszólt nekik, „Hát apád talált-e munkát?“, és a tagadó fejrázásra elégedetlenül morogta: „Na, gyere csak ide!” Táskamély zsebéből előbányászott néhány szem cukorkát, és kidugta a kerítésen. „Mondd meg anyádnak, tiszteltetem. Van itt egy kis zóccság, ha erre jár...”

Három. „Majd hazavárom”, mondta Óma Herminke apjának féltő szavára, amikor először engedték el a gyereket egyedül, kíséret nélkül iskolába. Utcai csirkefogókról addig is lehetett tudni, de részeg vetköztetőkéről, kirakatbeverőkről, pogromok lehetőségéről szólt ijedten a fáma, hirtelen féltetni kellett az üzletet, a lakást, a kertet. Fenyegető arcú, mohó szemű katonák sündörögtek a bolt körül, akiknek még az udvarias nagyvonalúság sem tudta szétfeszíteni összeszorított ajkuk késpengéjét.

Janka hűségesen állt az üzlet kirakatánál Herminke jövetelének várható időpontja körül, úgy leste az utcát, sokszor nem bírva megállni, hogy elé ne szaladjon, míg

Óma a léckerítésen át tekintgetett türelmetlenül az utcára. Még hitt az emberi tisztességben, jóságban, nyolcvan évesen is. Nem gondolta, hogy bárki haragosuk lenne azon a környéken, hisz Opa még tartotta csökönyösen a vasárnapi szeretet-vendégség tradícióját.

Egészen addig nem hitte, míg be nem verték öccse üzletének ablakait a szomszéd utcában. Hát járhat ezután egy gyerek iskolába?

Négy. „Biz oda nem mégy”, jelentette ki acélkeményen vejének, mikor a hírt hozták. „Elutaztok innen, máris, el a rokonokhoz, Pestre, amíg lehet. Mi itt maradunk Opával, az üzletre vigyázni.” A tiltakozásokra csak vállat vont. „Zoetvász blödesz...”

Öt – leesett a köd. Jöttek a sötét évek, hamis okmányok, múltó gyermekkor, elporló álmok, elfoszló kapcsolatok. Távozó családtagok, vonatzakatolás emléke keringőzött az idő ködének homályos sűrűjében, ahol szaporodnak az édes-bús szívszúrások, és a lelkek tuskékkal telítődnek, mint a törökmogyoró gubancos burka.

Ahogy a csalódások kopogtattak, egyre jobban ölelte magához Herminkét a kert, a föld, az élet tavaszi áradásának ígézete, nyarak tikkadása, az őszi gazdag, dús színpompa, a tél pontos, zárt hűvössége. A kert örök és unhatatlan, ad és elvesz, táplál, és kiszívja minden erőd. Megvigasztal egy gyereket a kert emléke még az emeletes házban is, még idegenben is, még barátok nélkül is, veszedelemben.

Hat – hasad a pad. Hogy Opa ráhuppant a padra, a középső, már megszuvasodott léczalkán recsent, megadva magát a múltó évek mindent legyűrő akaratának.

Opa is megadta magát, amikor betörték a kirakatot, de a két rosszarcúnak hiába magyarázott, elkapták a gallérját, és hátrarángatták az öregembert a kertbe, ami kopár volt már, mint Opa feje, csak a bimbóskel büszkélkedett benne. Aztán rávágta a padra, míg bent a csöcselék dorbézolt a kávé és lisztes zsákok, terpentin és szalmiák-szeszes üvegek között. De nem tudták megölni. A szíve előbb állt meg egy pillanattal. Azért lőttek egy párat, ne múljon el a nap anélkül.

Hét – „dörög az ég”, gondolta Óma, dehogy ismerte ő a puskák hangját. Mégis gyanús volt az egész, mert már sejtette, hogy a pogrom kellős közepén vannak, amikor letétovázott a lépcsőn. De az üzletbe már nem mert bemenni, látta, mi folyik ott. Mert nem lelte Opát, hát kibotorkált a hátsó ajtón, épp elkerülve a két rosszarcút, akik visszarohantak a túloldali ösvénykén zabrálni, gyűjtogatni, és akkor ott találta a tört padon elterülő Opát. Már nem segíthetett. Ő is meghal, ha nem zsíros a gombóc.

Nyóc – zsíros a gombóc. Kisferencéknél zsíros volt a gombóc. Nagyferenc utálta a zsíros gombócot, pedig örülhetett, ha néha hozzájutott. De így, lekvár nélkül, prézli nélkül, zsírral leöntve látni sem bírta. Pénzüket ugyan nem volt, de az öreg Steinbach boltos felesége jólelkű asszony, néha adott hitelt, és ledolgozhatták, ha nem tudott törleszteni. „Elmegyek a naccságához lekvárért”, vetette oda a feleségének, megrántva nadrágszíját, és szó nélkül biccentett a fiának, aki felugrott, hogy vele tartana.

Kilenc – Kis Ferenc. Kisferenc álmélkodva nézte a bolt körüli csődületet. Apja, aki rögtön tudta, miről van szó,

már épp megragadta csontos kezével, hogy hazafelé penderítse, amikor a fiú felfigyelt a kerítés közein átfehérő pongyolára, ami csak Ómához tartozhatott, mióta a család eltűnt a házból. Átugrani a léckerítésen egy perc műve volt, akárcsak megállapítani, hogy Opával ellentétben az öregasszony él, bár elég rossz állapotban. „Eridj, hozz a kútból egy kis vizet”, rendelkezett Nagyferenc.

Tíz – tiszta víz. A tiszta víz magához térítette Ómát annyira, hogy kilopják a kertből a hátsó kapun. Nagyferenc és a kamasz nem sokat tétozott, hóna alá nyúlva segítették, vonszolták Ómát, hogy biztonságba kerüljön. A férfi késő este még visszament Opa teteméért is, de már nem tudott hozzájutni, megjött a karhatalom, és elzavarták a tömeggel együtt.

Óma még tudott intézkedni az ügyvéd útján temetésről, házról, de hazamenni már nem bírt Nagyferencéktől. Nem is javasolták neki, hogy kilépjen a rejtekhelyről. Sírt, sírt, siratta férjét, pár hónapig vágyakozott megszentségtelenített kertje és földből kiszakadt családja után, aztán egyszer csak nem sírt többet.

Megszakadt a szíve, azt mondták.

Ha nem tiszta,
Vidd vissza!
Ott a számár,
Megissza

De van, amit nem lehet visszacsinálni.

(2015)

Profi és amatőr

Egy fiúról szólt a mesém, de ebben a könyvben ott vannak az én hányattatásaim, keserveim, az én nehéz életem is; a fiúban az én vad vágyaim, élni akarásom és butaságaim is. Hogy is ne lenne olykor ostoba, hogyne lennének túlzó vágyai, hogyne kapaszkodna foggal-körömmel az életbe az, akinek nem adatott meg egy szülői ház meleg biztonsága, összetartozást erősítő szeretete, józan, derék szülők példája?

Egy fiú hányattatásairól, keserveiről, és minden nehezítő körülmény összejátszása ellenére felívelő pályájáról írtam könyvem, melynek a nagyközönség tudomása szerint a legnagyobb irodalmi díjat köszönhetem. Ám én sejtem, hogy az érdem csak részben az enyém, aki megírtam a történetet. Azé is, aki a kellő időben és a megfelelő alkalommal indított az irodalom felé, lendített túl a buktatókon, és hol vidáman, hol szigorúan megróva nem engedte, hogy elveszítsem az önbizalmam. Miatta vagyok az, ami.

Kit ide, kit oda pottyant le a sors. Engem biztosan egy rózsabokorba, hogy annyi tövist és virágszirmot tapasztaltam életem során, melyek bőségesen elláttak témával, hogy könyveimet megírhasam. Az árvaház, iskoláim, csapnivaló, basáskodó, mohón próbálkozó főnökök sora, az egyetemi kollégium szobatársnői – megannyi történet, megannyi tanulság, emlék. Sohasem írtam volna egyikről sem, ha nincs az a nyár eleji este...

A kolesz parkjában csatangoltam, mert valamivel el kellett ütni legalább egy órát, míg felmehetek a szobámba. Kint volt az ablakban az egyezményes jel: a muskátli cserép. Vagyis a szobatársnő belopta esedékes fiúját, már megint. Bosszúsan számolgattam, éppen hányadszor a hónapban. Megalkudtunk, hogy heti két alkalomnál többről nem lehet szó, de nem bírt a vérével, mert bárhogy törtem a fejem, csak ezen a héten már harmadszor kényszerültem lent dekkolni a parkban; ami lehet, hogy neki kényelmes volt, de engem, akinek az egyetem mellett pincérkedni kellett egy kisvendéglőben, hogy eltartsam magam, rettentően fárasztott.

Nem volt még késő, de alig jártak az ösvényeken. Hétköznapi, szokványos este volt, a diákok másnapra készülve magoltak az épületben, vagy mászkáltak egymás szobáiba, a sötétség nem vonzott oda senkit, hiába a balzsamos levegő, csillagfényes csend. Olyan egyedül voltam, és úgy is éreztem magam, mintha senki más nem élne ezen a vidéken, ebben a városban, mintha a ritkán elvonuló felhők és hunyorgó csillagok alatt csak az én cigarettám füstjének felszálló kacskaringói teremthetnének kapcsolatot ég és föld között, és nem lennének toronyházak, felhőkarcolók, semmi, a természetes formáktól elütő mesterséges építmény.

Mint például a koleszunk, amit jótékonyan eltakart szemem elől a kacskaringózó út, a fenyők és tuják bozontjának dús szövevénye, melyen még a szobák kiszűrődő fénye sem hatolt át, csak néhol egy-egy ívben lehajló lámpa adott sápadt, sárga világosságot. Olykor rám telepedett ilyen elveszett hangulat.

Elkeseredetten szívtam a cigit, és arra gondoltam, ismét szobát kell cserélnem. Vagy szobatársnőt, de utóbbi lehetetlennek tűnt; az épp aktuális leányzó makacsabb volt nálam, már háromszor kértem, sőt felszólítottam a cserére, de füle botját sem mozgatta, még neki állt feljebb. A békesség kedvéért nem szóltam a gondnoknak, nehogy rám vetüljön az árulkodás vádja, de a helyzet tarthatatlan volt már, s tapasztalatból tudtam, nekem kell lépni, különben se tanulni, se dolgozni nem leszek képes. Nevelőotthoni, sunyi kis módszerekkel simán elintézhettem volna, tanultam ilyesmit éppen eleget felnőtté válásom hányattatásai során, de tudat alatt is, mindig igyekeztem elkerülni erőszakot, spicliséget, hamisságot. Szentül hittem, és hiszem ma is, az ilyesmi mindig visszaüt, és legeslegvégül lehet, hogy az veszít rajta legtöbbet, aki alkalmazta.

No meg aztán a hájas gondnokot már kértem cserére többször is, és nem tetszett, ahogy legeltette a szemét...

Sajnos az építész karon jóval kevesebben voltunk lányok, mint fiúk, jobban behatároltak voltak tehát a lehetőségeim. Kivel tudnék szobát cserélni, tűnődtem, fájó bokámmal egy pad felé tartva, mikor az ösvény fordulója után felbukkant a szobor. Nem ismertük az alkotóját, senki sem tudta, kit ábrázol, tán nem is volt élő mintája. Nekem mindig Don Quijote hórihorgas, csupa csont alakját idézte fel, amint jobb karját emelve bösz haraggal fenyegeti az eget, és annak minden szörnyszülöttjét. Most, hogy ilyen elanyátlanodott voltam, egy pillanatnyi szeszélytől irányítva jólesett odasimulni hűvös bronztestéhez, különösen fájó bokámmal, és elgondolni, mennyire közös a sorsunk. Harcolni rosszindulattal, közönnyel, és saját lelkünk démonaival; tévutakon járva

sokszor, szeretetlenül, de szeretetre vágyva... Átöleltem mellkasát, odaszórtam arcomat, és sajgó bokámmal simogattam a szobor sovány lábszárát. Sajnáltam magam, ahogyan soha még.

– Maga meg mit csinál itt...?

Az elképedt hang ellenkező irányból érkezett, mint ahonnan én jöttem; a szobor háta mögötti sétányon két fiú bukkant fel, és állt meg hűledezve. Egyikük az év-folyam gazdag, menő szépfíúja, minden lány vágyainak tárgya, akire én csak lopva mertem nézni, tudva, hogy sohasem kezdene velem, másik pedig tanársegéd valamely másik tanszéken, nem az építészetin, szemüveges, sovány fiú, akár a szobor.

Éreztem, ahogy elvörösödöm, de a jótékony sötét eltakarta arcom pírját. Restelkedve huppantam le a talapzatról, olyan szerencsétlenül, hogy a bokámba belehasító fájdalomtól feljajdultam, és a fűre zuhantam. Puha föld fogott fel, nem ütöttem meg magam, de nem bírtam lábra állni, és a két fiú odaugrott segíteni. A közeli padhoz támogattak.

– Koleszos vagy? – kérdezte a menő, majd a másik felajánlotta, hogy gólya viszi a fiát – fogásban a szobámba cipelnek. A fenébe. Oda még nem mehettem, viszont el sem árulhattam a szobatársamat. Egyik az orvosi rendelő, másik a cipelés miatt kardoskodott szívósan, és én egyik megoldást sem akartam.

– Akkor hát üljünk itt egy kicsit, amíg úgy érzi, mehetünk – mondta engedékenyen a tanársegéd, és kényelmesen ledobta magát mellettem, míg másik oldalamra a

menő srác telepedett, hiába szabadkoztam, menjenek csak a dolgukra, én majd elboldogulok valahogy.

Éreztem, a lábam felpolcolva, beborogatva, másnapra sokkal jobban lesz, és ezt meg is mondtam nekik, mégsem hagytak magamra. Le kellett foglalnom őket valamivel. Beszélgetni kezdtünk. Eleinte ötpercenként vinni akartak, de aztán az építészetre terelődött a szó, és ebben a témában a menő is érintett volt, végzős lévén.

Meg is kérdezte, merrefelé, milyen házban lakom, amikor otthon vagyok. Most mondtam volna azt a két fiúnak, hogy nincs otthonom, sose volt, hogy a szüleim eldobtak már csecsemőként...? Hiszen már az is hihetetlen volt számomra, hogy ott ülök velük egy padon, és a figyelmükre méltatnak...! Nemigen voltam én ehhez hozzászokva.

Összehordtam hát tücsköt-bogarat. Bevillant Coleridge csodálatos verséből két sor, ami még kiskoromban belém rögződött, mikor az árvaház könyvtárában egy sarokba bújtam, és üres óráim képzelgéseinek alapját adta:

„Ritka művészet, ihlet és csoda,
jégbarlangok és napfénypalota.”

Elképzeltem egy házat, ami csak álmaimban létezett, amit csak fantáziámban tervezgettem ritka üres óráimban, és összegyúrtam három-négy létezővel, melyeket az utcán járva figyeltem meg. Hozzátoldottam tornyoskákat és kiszögelléseket, szegleteket és beugrókat, és berendeztem kandallótól kezdve iparművészeti csodáig minden különlegessel. Eleinte ténszerűbb voltam, igyekeztem földhözragadtabb, reálisabb házról beszélni, de aztán elkapott a láz, a lendület, a sötét park hangulatának, a szikrázó csillagoknak varázslata, és a tudat, hogy két

elnémult hallgató issza szavaimat. Mintha ott sem lettek volna. Az én házam az én váram. Íme, a recept, hozzávalók nélkül. Hazudtam, mint a vízfolyás.

A menő szinte tátott szájjal figyelt, kezdeti hitetlenkedését erőteljesen porrá zúztam magabiztosságommal, hiszen oly mindegy volt nekem, mit tart rólam, nyugodt lélekkel hazudtam; eddig sem ismert meg, ezután sem fog, akkora a szakadék köztünk. Fel sem merült bennem, hogy szavakkal én ezen változtathatok. A másikat pedig alig ismertem... Nyugodt szívvel intettem búcsút végül, amikor késő este elköszöntek a kolesz ajtajában, a soha viszont nem látásra. Gondoltam én.

De eltelt pár nap, és elém állt az évfolyam szépfiúja, ahogy vége volt az óráimnak. Furcsán csillogó szemében, zavart arckifejezésében, testbeszédében rémülten láttam az érdeklődés jeleit. Szinte félénken kérdezte, hazakísérhet-e – a kolesz csak pár saroknyira – és minden ellenkezésem hiábavaló volt, a nyomomba szegődött, attól kezdve szinte minden nap.

A lányok ájultoztak, irigyeltek, és sehogy sem fért a fejükbe, egy ilyen seszínű átlaglányban mit láthat az ő hősük? Célozgattak neki kósza mendemondákra, hogy árvaházi vagyok, nevelt gyerek, csóró, senki – nem érdekelte. Fülembe jutott, egyikük merészen meg is kérdezte tőle, mit eszik rajtam; mire ő kijelentette, én profi vagyok, olyan jó építész leszek, mint ők soha, ez imponál neki. S mindezt csak azért mondhatta, mert néhány tervrajz – vázlatomat, skiccemet megmutattam neki egy könnyelmű pillanatomban. De én tudtam, nem leszek soha profi, igazi amatőr vagyok az építészetben, a vizs-

gáimat épphogy leteszem, átbukdácsolom az éveket, és még ennek is örülök... A varázslatot, a változást az az este hozta el, amikor telebeszéltem a fejét... Nem belém, az álmomba volt szerelmes.

Erre néhány hónap után ő is ráeszmélt. Csúnya jelenet volt, amikor gyanakodni kezdett, és meg akarván ismerni azt a mesébe illő szülői házat, felajánlotta, hogy elkísér, ha hazalátogatok. Én azonban kerek perec megmondtam, csak barát ő nekem, nincs eljegyzés, családlátogatás. Kiborult, szememre hányta, hogy hazudtam, hitegettem, pedig ez nem volt igaz.

Nem abban hazudtam, amiben ő hitte, sohasem mondtam, hogy szeretem. Fejemre olvasta származásomat is – mintha tehettem volna róla – ám akkor lettem végképp puff, mikor világos lett előttem, változatlanul hisz a mesében, csak azt gondolja, le akarom passzolni őt valami jobb lehetőségért. Sokáig kellett győzködnöm.

– Basszus, te tényleg amatőr vagy... – hitetlenkedett végül, amikor átíratkoztam a bölcsész szakra, és meglátta az indexemet. Így hát elég barátságosan váltunk el.

Közben ugyanis történt valami. Ebédeltem a menzán, és a múltkori előzőkeny tanársegéd állt meg az asztalomnál.

– Itt volt dolgom a tanszéken – mosolygott. – Olvasta a hirdetményt? Benevezett az irodalmi ösztöndíjra?

Fogalmam sem volt, miről van szó, de elmagyarázta, én meg zavartan a fejemet ráztam.

– Nem tudok én írni, sohasem próbáltam...

– Akinek ilyen fantáziája van? Ne mondja már...

Tehát ő egy szavamat se hitte el azon az estén. Győzködött egy darabig, azután elment. Egy hét múlva megint az asztalomnál állt, és egy kis masinát tett le elé.

– Diktafon – mondta lakonikusan, és értetlen tekintetűre hozzátette: – Azt mondta, nem tud írni. Akkor mondja bele ebbe a szerkezetbe, később csak le kell gépelnie.

Ismét tiltakoztam, nem akartam elfogadni, de ellentmondást nem tűrve a kezembe nyomta, és szigorúan így szólt:

– Magának írni kell! Maga profi álmodozó, azokból pedig írók szoktak válni. Magából profi író lesz, meglátja. Egy hét múlva várom a pályázatát. Nincs apelláta!

Így hát megírtam. Megnyertem vele az ösztöndíjat, átiratkoztam a bölcsész szakra, és amatőr építész helyett az évek folyamán profinak mondható író lettem. Hisz több verseskötetemet, és tíz regényemet adták ki, díjakat nyertem, legutóbb a legnagyobbat. A tanársegédből a férjem és professzor lett az idők folyamán, aki mindvégig gyomlálgatta hibáimat, javítgatta stílusomat, erőt és energiát adott... csak főzni nem tanított meg, legnagyobb sajnálatára.

Az ünnepélyes díjátadó után büszkén odasúgta:

- No, majomkám, elismered, hogy profi író lettél?
- Igazad volt... csak a háztartásban maradtam amatőr – mondtam szerényen, mire harsányan felnevetett.
- Sebaj, drágám, majd jövőre szakácskönyvet írsz!

(2015)

Karácsonyi ajándék

Csilingel a kristálypoharak hangja, hófehér ünnepi terítő kerül az asztalra, és a csak ünnepekre elővett porcelán. Megadják a módját, hiszen karácsony van, szenteste, öröm, szeretet, békesség.

A házaspár már elegáns ruhában, kis fekete a nőn, illatfelhővel, a stólaként használt lepkekönyű sál a fotel karfáján várakozik. Elegáns zakó, nyakkendő a férfin, igazi márka, ebben a házban hamisat, bővlit nem használnak. Ha vendéglőbe mennének vagy operába, mint szoktak minden évben a Szentestén, akkor előkerülne szmoking is, de ma otthon maradnak, hisz vendégség lesz, testvérét várja a férfi Dániából. Öccse nagyon ritkán jár haza, leköti a munka, vállalatot vezet egy ideje, és ez igénybe veszi minden erejét és idejét. Nagy nemzetközi cégnél tevékenykedik, ha jut pihenésre egy kis lehetősége, akkor valami egzotikus országba utaznak feleségével, ahol kifekszik a napra, áztatja magát a meleg tenger-vízben, s úgy kiszolgálják, mint egy herceget. Az asszony is a cégnél dolgozik, kisebb beosztásban, de az állampolgári jogok minden előnyével: ő ott született, az öcsi csak bevándorolt.

A férfi ellenőrzi, be vannak-e csomagolva az ajándékok, felesége bosszúsan bólogat, hát persze. Ugyan nem ő csinálta, rábízta az eladónőre, aki szakszerűen elvégezte a feladatot, sokkal hozzáértőbben, mint ő, hiszen ilyenkor százával veszik a parfümöt, ha nem is olyan méregdrágát, mint ők, és a bolt grátisz csomagol. Külön-

ben is, mit rázza a rongyot a saját öccse előtt, minek akar mindig túltenni mindenkin...

Mikor jönnek vajon, pislog az órára a nő, és megnyugodva látja, még alig múlt dél, semmivel sincsenek elmaradva. Az öcs a nejével már tegnap megérkezett a városba, de későn, és a szállodából telefonált, nem maradnak itthon, csak ezt az egy estét töltik el velük, hiszen évek óta nem találkoztak. Utána tovább repülnek Balira, két hétre. Tulajdonképpen hízelgő, hogy miattuk megszakítják a pihenésüket. A férje bezzeg nem szakítaná meg, a szüleivel sem szoktak együtt karácsonyozni, húsvétozni, csak levelet ír, vagy ajándékot küld. Nyáron elmegy két napra hozzájuk, aztán kész. Így hát ő sem hívhatja apját, anyját.

Nehogy leégjen a szarvas, nyugtalankodik a férj, de finom illatok szállonganak, pánikra semmi ok, a biztonság kedvéért azért beles a sütőbe, minden rendben, hál-istennek. Ki akar tenni magáért, megmutatni, hogy ő sem akárki, ő is vitte valamire, még ha öccse az egyetemet ösztöndíjasként, kitüntetéssel végezte is Oxfordban, s utána mindjárt sikerült külföldön elhelyezkednie, hogy attól kezdve töretlen ívet fut be karrierje. Közben meg-nősült, elvette ezt a dán nőt, akivel már tizenéves gyereket nevelnek... tényleg, hány éves is most már a fiú?

Hát, már lassan egyetemre megy, számolgat a nő, miközben azon töri fejét, hány éve találkoztak utoljára, és milyen keveset tudnak egymásról. Ők is hajtanak, saját vállalkozásukat fejlesztik, a szülőkre sincs idejük, hisz a gyerekekre is csak kevés. Még jó, hogy a szomszéd Lili

néni vigyázott rájuk éveken át, cserébe szinte eltartották... Lili néni már nincs, szüleiknek most is postán adták fel az ajándékot, férje szerint senki sem kívánhatja, hogy a jeges utakon csúszkáljanak hozzájuk a világ végére...

Megérkeznek a vendégek, nagy ölelkezés, puszi, puszi, a nő irigyen lesi a dán asszony ruháját, ékszereit, és megállapítja, ő sokkal jobban ad magára. Annak egyszerű, dísztelen az öltözeke, semmi rafinéria, semmi márkajelzés, arca is festetlen, csak leheletnyi rúzs, és egy szem gyöngy a fülbevalója, szemben az ő vastag arany karkötőjével, hatalmas fülbevalóival, kozmetikusnál csináltatott sminkjével. Megnyugszik, nem vallanak szégyent az ajándékaikkal, bár ebben eddig sem kételkedett igazán, hisz egy vagyont költöttek a parfümre, arany nyakendőtűre és egyebekre, hiába ellenkezett. Megtérül ez majd, erősködött a férje, amikor vásároltak, nyilván azok is szép ajándékot hoznak nekik, meg aztán mennek ők még vendégségbe az öccséhez...

Finom volt az ebéd, a kacsamell rózsaszín és forró, a pezsgős káposzta, halászlé isteni, a mártás nemkülönben. Közben a gyerekeket kérdezték, ó, hát a két fiuk már a hegyekben síel, az Alpokba utazott az osztály, magukban töltenék a szentestét, ha az öcs be nem jelentkezik. De hol az ő fiuk?

Ó, mondja a férfi, az most meleg helyen karácsonyozik, Afrikába utazott két hétre, ingyenmunkára, a határ nélküli orvosok szervezetével, ezt kérte karácsonyi ajándéknak.

Hogyan? A házaspár megrökönyödik. Micsoda ötlet...

Nyilván orvosira akar jelentkezni, nevetgél a férj, jó lesz neki egy kis kapcsolati tőke majd a felvételinél, de az öcs tiltakozik. Szó sincs róla, ügyvédnek készül. Ha ezt kérte, hát ezt kérte, a házaspár vállat vonva összenéz, elkönyvelik magukban, furcsa gyerek a kis dán asszony fia. De szóval nem mondják, sőt, egymás szavába vágva lelkesen dicsérik a gyerek jó szívét, empátiáját.

Menjünk át a nappaliba, indítványozza a férj, és egy konyak mellett nézzük meg az ajándékokat. Büszkén nyújtják át az angyalkás papírba, csillogó flitterekbe búvölt drágaságokat, elhárítva az ellenkezést, és csodálkozva nézik a két díszes borítékot, amit cserébe kapnak. Bontsátok csak ki, biztatja őket az öcs, remélem, meg lesztek elégedve, bár nem tudtuk előre, féltünk, örülni fogtok-e, de miután az előbb annyira dicsértétek a fiunk jó szívét...

Angol a szöveg, nem is értik, de látják a díszes, merített papíron a nevüket és a számjegyeket. Mi a csuda, pénzt adnak ajándékba...? Kétszáz-kétszáz euró, kábé százezer, ha átváltják, de hát hogy van ez...?

A dán asszony elmagyarázza, mert látja arcukon az értetlenséget. Elmondja, befizették a nevükben egy segélyszervezetnél az összeget, ők küldték köszönetük jeléül ezeket a leveleket, a pénzt az éhező afrikai gyermekek étkeztetésére fordítják. Azt gondolták, nekik is megvan mindenük, jobban fogják érezni magukat karácsonyor, ha arra gondolnak, juttattak valamit szerencsétlen afrikai szegényeknek is. Ők is befizettek saját nevükben ugyanennyit. Ugye nem probléma...?

A nő ránéz férje elhúlt, hitetlenkedő arcára, és majdnem elneveti magát. Vagy sírjon inkább, tűnődik, hiszen ők sem érnek rá többet törődni saját rokonaikkal, és annyi szegény éhező van itthon is... Elhatározza, jövőre idehozza az összes szülőt, nem engedi többé karácsonykor is magukra hagyni őket.

(2015)

Felvirágzás

Hogy a maszek világ más, mint az alkalmazotti, a nyolcvanas években saját bőrömmön tapasztaltam. Állandó odafigyelést, naprakészséget, szakmai továbbképzést igényelt már akkor – és a nap minden ébren töltött percében nyitott szemet, fület, éber kreativitást. Egy társaságban elejtett megjegyzés, egy utcán ellesett fazon vagy minta kombinálása mind adhatott ötleteket. A gépi megvalósítást ugyan korlátozta technikánk fejlettsége – hát abból gazdálkodtunk, ami rendelkezésre állt. És ha azt nem lehetett, más megoldást kerestünk.

Abban az időben kötöttárut gyártottunk. Divatosak voltak a nyáron is viselhető, úgynevezett félfalas kötött anyagok, melyeket méterben kötöttünk és vasalás után szabással adtuk meg az összeállítandó lapokat. És itt jött be a probléma: olcsó áruk miatt minél nagyobb mennyi-

ségben kellett gyártani és értékesíteni, a kézi vasalás azonban nem győzte a tempót.

Sokat nyüglődtünk a kérdéssel, míg megszületett a vasalógép elképzelése, és jó műszaki érzékünknek köszönhetően, egy lakatosmesterrel eltöltött nap után elkészült a gép terve is, melyet a mester némi fejkavarás után kiválóan megvalósított.

A szerkezet palackos gázzal működött, nagy átmérőjű, széles hengert forgatott a motor, s a hengert belülről melegítette a láng. Kisebb hengerek vezettek egy tűzálló vásznat a nagy hengerhez, úgy, hogy a kettő közé adagolt kötött anyag előbb a nagy hengerhez nyomódott, – itt megkapta a vasalást, – majd a vászon elvezette onnan hátra, ahol egy ingamozgást végző fém tábla szép egyenletesen készre hajtogatta.

Ötletes berendezés volt, híre gyorsan elterjedt a szakmában, így hamarosan azon vettük észre magunkat, hogy egyre több ismerős jár hozzánk vasaltatni. A gáz, áram nem volt ingyen, azért fizetséget is kellett kérnünk, s hipp-hopp, kialakult egy olyan üzletág, mely évekig jó megélhetést biztosított számunkra. Míg a divat olyan irányba nem változott, hogy a méterbe kötött árut felváltották az egyedi, formára gőzölt lapok. Ahhoz már más berendezésre, vízre, ipari áramra volt szükség.

Az átlagember divatját kötöttáruban a Garai téri piac diktálta. A tér környéki üzletekbe befészkelte és pozíciójukat mindenáron védelmező kereskedőkhöz járt szinte az összes fővárosi (beleértve az elegáns üzletek tulajdonosait is!) és vidéki boltos, piacozó. Egy-egy kis bódében hatalmas üzletek költöztek naponta, ezért az ottani kereskedők a nyolcvanas években általában úgy viselkedtek a

gyártókkal, mintha élet és halál urai lennének: megszabták az árat, foghegyről beszéltek a termelővel (akiből éltek), szinte elvárták az alázatos meghunyászkodást, ha úgy tetszett, várakoztattak, mint király az előszobázókat. Egymással sem bántak különbül: szemből adták az udvarias úriembert (asszonyt), de ahol tudtak, keresztbe tettek egymásnak. A piaci verseny oly kiélezett volt, hogy utálták egymást, és egy kanál vízbe megfojtották volna... Kemény világ volt ez, már akkor, és azóta csak romolhatott. Közben rettegtek adóhatóságtól, ellenőrzéstől, és főleg feljelentőtől, mert a magyar már csak ilyen... De közük kerülni szinte lehetetlen volt mégis.

És a tempó fokozódott. A hatalmas orosz piac minden árut felvett, nagy keletje volt a magyar termékeknek; a nyugton megülni nem tudó, talán génjeikben is világcsavargó ösztönöket, virtust hordozó lengyelek jóvoltából virágzott az üzlet, a csencselés szakadatlan. A Keleti környékén zsákszámmra vették a kötött és divatárut, és persze fogyasztottak, szállást fizettek.

A szemfüles kerületi Tanács egy lebontott ház helyén ideiglenes árusítási lehetőséget biztosított vásárolóknak. Engedélyt adott sátrak felállítására, tekintélyes bevételre szert téve ezzel két-három évig. Nem mellékesen minket is önállósodáshoz segítve.

Zoknis ismerősünk ugyanis kapcsolatai révén megkaparintotta az egyik meghirdetett helyet. Egy egész sátor nagy volt az ő céljaira, ezért felajánlotta nekünk a felezést. Előttünk állt hát a nagy lehetőség, hogy függetlenedve kereskedőnktől, saját magunk árulhassuk termékeinket.

Ez persze nem volt ilyen egyszerű. Mit szól ehhez majd a kereskedő? Mi lesz, ha megsértődik, és többé nem

vásárol tőlünk? Aztán: adunk-e árut neki is, vagy végképp befejezzük vele az együttműködést? Mi lesz, ha akkor nem tudjuk eladni a megtermelt mennyiséget? És két szék között a pad alá esünk...? Az első időkben a piac üzemeltetését is csak egy évre ígérték...

– Vágjunk bele, lesz, ahogy lesz...

Fejesugrás volt ez a javából, akárcsak maszek életünk kezdete. De választ kellett adni a bérlet kérdésére, és minden porcikánkkal hinni akartuk, hogy menni fog. Meg aztán láttuk a különbséget a kereskedő túlzott haszonkulcsa és a nekünk fizetett termelői ár között, éltünk a gyanúperrel, hogy több árunk is elfogyna, ha olcsóbban adnánk; és nem utolsó sorban megalázónak éreztük régóta, ahogy ravaszkodtak, várakoztattak, alkudoztak velünk.

Egy évig jártam télen-nyáron, hóban-fagyban, reggel nyolctól este hétig a piacra. Az első hetekben tisztes haszonnal tetéztük a termelői árat, s még így is olcsóbb volt, mint a kereskedőé, így később kicsit megemeltük, fellendítve a zokni üzletet is, mert nagyobb tétel vásárlásakor hozzácsaptunk néhány zoknit is ajándékba.

Hírünk gyorsan terjedt a lengyelek között, s attól kezdve volt úgy, hogy csapatostul jöttek és sorba álltak sátrunknál. A kereskedő nem maga jött, egy lótifutit küldött érdeklődni, miért nem kap árut. A lótifutit nem ismertem, ő pedig nem mondta, ki küldte. Így hát, isten látja lelkem, nem akartam én összeveszni a kereskedővel, de azt mondtam az emberének:

– Tessék beállni a sorba...!

Az összes termékünk elfogyott. Teljes kapacitással jártak a gépek, a kötés virágkora volt ez az időszak, addig, míg a rendszerváltás körüli zűrzavar, a török konkurencia véget nem vetett neki. Mi, termelők is révbe értünk ezalatt. Jutott pénz fejlesztésre, a megszüntetett magyar, német, cseh gyárak felvásárlására, minőségi felfutásra.

Hogy a rendszerváltás után csak nyomokban maradt kötőipar, és csak a legerősebbek maradtak – úgy-ahogy – talpon, azért véleményem szerint egyértelműen az orosz piaci kapcsolatok megszűnése, a KGST felmondása, és nem utolsó sorban a nyelvtudás hiánya a felelős.

Kilencven után a magyar gyárakat szétprivatizálták, és bár a textilipari vagyon, tudás, tehetség elvegetált még egy ideig a csurranó-cseppenő bér munkákból, de a termelők sorra zártak be, csődöltek be, fogtak más vállalkozásokba.

(2013)

Ínyenckedés

Látogató útlevéllal a nyugdíjas Keresztanya évente, később, az enyhítés után korlátlanul utazhatott nyugatra. Így esett meg, hogy unokahúga, Pöttöm a belgiumi kikötővárosban, Ostendében, egy elegáns családi tulajdonú szállodában ünnepelte tizedik házassági évfordulóját.

Nem volt ez előre megtervezve. Keresztanya szélütése következtében alakult így, melynek hírére Pöttöm előbbre hozta belgiumi látogatását. Az ott élő Márta, Keresztanya lánya, ápolónőt vett fel idős anyja mellé, aki éjjelnappal vele volt, és kis hordozható tűzhelyen főzött neki mindennap becsinált levest, melynek jótékony hatásáról Keresztanya meg volt győződve, a szállodatulajdonos pedig hallgatólagos beleegyezését adta ehhez. A kedves vendég unokahúga hónapokig fizette a mama szállását és ellátását, jó vendégnek számított, még akkor is, ha beosztó és takarékos nénikéje búcsúzáskor hanyagul becsomagolt kofferjába néhány törölközőt. Megöregedve ugyanis előkelően szemet hunyt időnként az enyém-tied törvénye fölött, és meggyőződéssel bizonygatta, hogy a tenger pénzbe, amit Márta kifizetett, ez is belefér.

Ebben a hotelben szeretett lakni, mert előtte, a főtéren tartották csütörtökönként a hetipiacot, Keresztanya sétáinak, és női mivoltának vásárlásban, válogatásban megtestesülő örömeinek színterét. Vasárnaponként, a középén felállított romantikus, csupa virág szaletliben katonazenekar húzta az operetteket és indulókat a környékbeli turisták nagy meglegedésére.

Keresztanya alig várta az alkalmakat, hogy ünnepelhessen, imádta az élet sűrűjét, a mozgalmasságot, színházat, találkozásokat, jó ebédeket, a vendéglőket, legyen az kockás abroszú kiskocsmá, vagy elegáns, méregdrága hely, ahol böhm tálakon, lefedve hozzák a nevetségesen kis adagokat.

Ahogy jobban lett, levitette magát a földszinti vendéglőbe, és ünnepi ebédet rendelt Pöttömnek és férjének. Az előétel aprórak-saláta kehelyben, főfogás homár, desszert-

nek fagylalt volt. Pezsgőt nyittatott, és megtanította nekik, hogyan kell a homár ollójából a megfelelő eszközzel kipiszkálni a húst, elégedetten nézve, ahogy az ínyencségetek kóstolgatják. A számlát persze Márta állta. Igaz, hogy végső soron nem Keresztanya fizetett, mégsem kellett volna gavalléroskodnia, ha nem esett volna jól neki, hogy adhat. De jól esett! Szívből, szeretettel adott, igaz örömmel, természetesen, hála elvárása nélkül.

Mikor Pöttöm kislányai már iskolába kezdtek járni, Kereszt szorgalmazta, hogy lássanak ők is világot. Elinézték a formaságokat, és Pöttöm elindult a lányokkal. Vonattal utaztak, bécsi átszállással, a férj ezúttal otthon maradt. A csatlakozásra várva sétáltak egy jót a Mariahilfer strassén, a magyar utasok egyik elmaradhatatlan úticélján, majd beültek egy vendéglőbe, igazi bécsi szeletet enni, melyet itt tányér nagyságú, vékony szeletekre kiverve, friss zsemlemorzsába forgatva, aransárgán tálaltak. Borjúszeletből természetesen; széle lelógott a tányérról, közepét felpúpozta a bőven alápakolt sült krumpli halom. Ma már xxxl-esként hirdetve itthon is elérhető. Kávét nem kaptak, de finom Sacher tortát annál inkább, és ha kocsival utaznak, Pöttöm elvitte volna a Grinzingbe is őket. No, nem a borpincék, hanem a Bécs környéki dombok szőlőskertjeinek hangulata miatt.

Márta ez alkalommal lakást bérelt az édesanyjának, s a pesti bejárónő is kiutazott vele, már nem hagyták egyedül betegsége óta. Két szobás lakás volt ez a Casino közelében, egy vadregényes, kies park egyik oldalán, ahol szökőkutat, minigolfot találtak, és kis patak folyt keresztül, japán híddal tetézve. A parkot sűrűn benőtték a fák és bokrok, könnyen el lehetett tűnni benne.

Betti el is veszett egy nap, mikor a minigolf szemlélésébe merült anyja és Pannika egy percre nem figyelt rá. Mire felnéztek, sehol sem találták. Eleinte nem is ijedtek meg, mert Betti notórius eltűnő volt ebben az időben, iskolai kirándulás, autós túra nem múlhatott el anélkül, hogy őt keresni kelljen. Volt, hogy órák teltek el, míg nagy ártatlanul előkerült, és csak vállát vonogatta a rémült és aggódó kérdésekre, merre csatangolt el? Végigfutották hát a park kanyargós ösvényeit, felszaladtak a lakásba is, hátha visszament, de ott sem találták. Az összes környéki utcát bejárták, sehol sem volt. Már komolyan felmerült a rendőrség értesítése, mikor még egyszer utoljára végigsiettek a parkon, és hopp, ott volt a lányka, ártatlanul, mint a ma született bárány, és vonogatta a vállát, magyarázat nélkül. Maradt ez azóta is a család nagy rejtélye.

Ostende bűbajos kis város volt. Kicsi...? Nagy óceánjárók és konténerszállítók kötöttek ki forgalmas kikötőjében, s az angliai utakat választó turisták emeletes kompra szállhattak Folkestone felé. Utcáin az üzletekre árubőség, évszázados jólét és nyugalom nyomta rá bélyegét. Waffelt ettek itt, igazi belga waffelt, mely kétszer akkora, mint az itthon készen kapható, könnyű, papírvékony, ropogósságát finom porcukor szitálja, tejszínhab koronázza.

Az aluljáró vendéglőiben sol-t (naphalat) vagy cabillaud-t, vastag, tömör, fehér húsú tőkehalat rendeltek, vagy zsákszával bőven megszórt, pommes-frites-tel körített, ujjnyi vastag, rózsaszín közepű marhaszeletet, steaket, mely ugyanolyan nemzeti eledele egy igazi belgának, mint a belga csirke, vagy a jóféle barna sör, melyet a szőkével

együtt ebben a kis országban több, mint kilencszáz fajtát főznek.

De megkóstolták a kis piros fazékban tálalt, fűszeres lében főzött fekete kagylót is, melyet a belgák kis késsel pillanatok alatt nyitnak ki, és dobálnak szájukba hihetetlen gyorsasággal, középre helyezett tányérba pöckölve a héjakat. Elbűvölve nézték a családi hentesüzletek és csemegeboltok utcai vitrinjeinek ínycsiklandozóan feldíszített pástétomait, sonkákat és szalámikat. Vagy a zöldségesek bőséges kínálatát, melyek mellett akkor még eltörpült a hazai választék, de csak mennyiségben, vagy szépségben. Ízre, aromára elbűjhettek a magyar fajták mellett, akkor is, most is; bár kezdjük ebben sajnos utolérni őket...

Az évek múlása nem vált terményeink előnyére; a magyar fajtákat kiszorítja a külföldi; idegen országokból importált magvakból természetünk, ami az íz rovására megy, a krumpli rothad, a hagyma úgyszintén. Gyümölcsünk világhírű aromája lassan a múlt dicsősége lesz.

A tengerparti plázson kettcar-t vagy bringóhintót béreltek, hogy a kilométereken át kiépített keramit sétányon száguldozhassanak a kislányok, ügyesen kerülgetve a járókelőket. Ostendében szinte mindennap esik az eső, ahogy a tengerpartokon ezen az éghajlaton szokás.

Pöttöm sárga-kék, kifordítható vízhatlan esőkabátot vásárolt nekik, könnyű kis sárga csizmáskával, ami a belga gyerekek mindennapos viselete volt is, maradt is. Akárcsak a skót kockás rakott szoknya, melyhez sötétkék pulóvert, alá kis masnis blúzt hordtak iskolai egyenruhaként. Nagyon csinos volt. Itt nem viseltek egyenköpenyt a gyerekek, de minden iskolában kötelező egyenruhát

írtak elő, módot adva arra, hogy a szegényebbnek se kelljen szégyenkeznie ruházata miatt.

A kiszabott idő oly gyorsan telik! A látnivaló oly sok!

A kikötőt ugyan elkerülték, akárcsak a belváros egyik utcáját, ahol a rosszlányok üvegezett ajtó mögött kellett magukat, fél, vagy teljesen meztelenül. De látták a halpiacot, a térzenét, a nagy textilboltokat, ahol kacskaringós csúszdán küldik pincébe a végeket, és amit a kislányok sikongva kipróbálhattak, míg Keresztanya válogatott. Látták az utazó vidámparkot, játékboltokat, vendéglőket, és ettek... csokoládét, csokoládét, csokoládét...

(2014)

Koliba, knédli

Sportos élet és egészség, ó...!

Emlékszel?

Jó barátaink voltak vállalkozói körben, akik télen rendszeresen síelni jártak. Azért jelzem, hogy vállalkozói kör, mert ők meg tudták fizetni a tél örömeinek árát, igaz, azokban az években még a bérből-fizetésből élők sem szűkölködtek annyira, mint ma.

Miután együtt buliztunk, utaztunk és lépten-nyomon összejöttünk velük szabadidőnkben, evidens volt, hogy némely télen mi is velük megyünk csúszkálni egy kicsit. Mindünknel volt egy-két gyerek, így hasonló körülmé-

nyek között éltünk, dolgoztunk, hasonló témák foglalkoztattak minket. A mindig nevetős, harsány Stingliék, a zoknis Müliék, és a Pest környéki faluban élő szerelő, akinek feleségével hosszú évekre barátságot fogadtunk, jó társaságnak bizonyult mindig, sülve-főve együtt voltunk.

A sportos élet és egészség jegyében talán ekkor vált divattá szélesebb körben a januári sízés. Anyáink és nagyanyáink telente még Abbáziába és Karlsbadba jártak fürdőkbe, – már aki tehette – de a középosztály, a városi polgár többnyire tehette, a mi korosztályunk viszont már a halcsontos fűző helyett tornázott az iskolában. Változnak az idők.

Ez a társaság minden januárban a hegyekbe utazott, hódolva a divatnak. Mi meg nekik hódoltunk bizonyosra vett sportosságuk és tudásuk miatt. Eleinte, a valutahiány – és ebből fakadóan a nyugati utazások szabályozása – miatt csak a szocialista országok jöhettek szóba, de semmivel sem maradtak el azok jó hangulatban és a táj szépségében a későbbi sznobéria osztrák gleccsereitől, sőt... anyagilag feltétlenül kedvezőbbek voltak.

Táléban szálltunk meg, a Hotel Partizánban. Dimbesdombos vidékét telelni járó honfitársak valószínűleg nagyon jól ismerik, kitűnő terep tanulásra, szánkózásra. A táj szépséges, fenyves erdők ontják a jó levegőt, hegyi patakok a kristálytisza vizet, közel van, és jó a közlekedés. A szlovák szállodákat az állam már akkoriban kezdte bérbe adni magánszemélyeknek, ami háromcsillagos, családias, barátságos légkört, jó kiszolgálást, tisztet, elfogadható árakat jelentett. A hotel előtti hatalmas szabad

térségen sárkányt röptettünk, nagyokat sétáltunk az éles, tiszta levegőn, szánkóztunk, és esténként néha beültünk a kolibába...

A Partizánban úgy összebarátkoztunk a személyzettel és a szállodát bérlő házaspárral, hogy együtt is szilvesztereztünk, sőt, micsoda véletlen, a tombola főnyereményét, a szájában citromot tartó pezsgős malacot is a mi asztalunk nyerte meg. (Azért most, itt, utólag bevallhatom, – csak később tudtam meg – hogy Fortunának segítettek kicsit...)

Az élet úgy hozta, havat csak mutatóba láttak arrafelé abban az évben. Pedig itthon megvettem egész család számára a sífelszerelést, ruhákat, léceket, cipőket – de csak egyszer sikerült használni őket, amikor átrándultunk a hegy másik oldalára, ahol hosszas sorállás után kabin vitt fel a Chopokra.

Ez nem a legjobb pálya egy abszolút kezdőnek. Barátaink nagy sportember nimbusza hamarosan meg is fakult, amikor bevallották, először vannak a Chopokon, eddig csak tanpályán jártak, a szálloda melletti kis domb-ra... néha... főleg a gyerekek... ha esetleg hó volt...

Többnyire inkább a kolibában mulatták az időt.

No, valahogy lecsúszkáltunk, leevickéltünk a hegyről, hagyva a dicsőséget másra. Nem is mentünk vissza többé, egyhangúlag megállapítva, ez nem a mi sportunk. A felszerelés meg jó lesz szánkózni is...

Na de a kolibák...!

Ahol isteni finom volt a fűszeres, gyógynövényekből főzött Becherowka. Akárcsak a füstös, fekete falú koli-

bákban elfogyasztott sör. Különleges ízt adott a hangulathoz a virágdíszes cseréptálakban körbehordott kézmosó víz, melybe fenyőágat és citromkarikát tettek. Ez itthon oly ismeretlen szokás volt, hogy csak azért nem ittunk bele, mert furcsálltuk, hogy tálban hozzák a vizet... Minden koliba közepén, a vendégek között, egy elkerített részen forgott a hosszú rudakon sülő, illatozó grillcsirke és a saslik, melyet faszén fölött, rozmaringos olajjal kenegettek. Na és az alufóliából kibontogatott pisztráng, melynek hófehér húsát kézzel tépkedtük, majd jólesően lenyaltuk utána mindegyik ujjunkat...? A hagymás-paprikás marhasült...?

A viharvert kinézetű erdei kolibák vonzották az enni-inni szerető embert, mint vasreszeléket a mágnes. Ahogy begyújtották a tüzet, elkezdtek forogni a nyársak, és az egyre intenzívebben kiteljesedő illat a fenyvesek sötétjében az orrcimpákhoz szállongott, a fenyők közt megbúvó sötét koliba kivilágosodott, és az ínycsiklandás várakozó izgalma szállta meg a vendégeket. Jóféle magyar bort is lehetett iszogatni, de a sör járta inkább, s ha nem becherowka, akkor vodka, többnyire az orosz sztolicsnaja, vagy lengyel wyborova. És ihattunk még igazi gyümölcsből készített málnaszörpöt... mmm... emlékszel?

A szálloda konyhája kifogástalan volt, a cseh ételek mellett magyarosat is főztek a vendégek kedvéért, mégis az isteni sertéssült káposztával, knédllivel, jó szaftosan – az volt a kedvenc. Az igazi, féltve őrzött knédli receptjét is sikerült kikönyörögni egyszer titokban, s hogy más is élvezhesse ízét, „elmondom hát mindenkinek”...

Vég egy kiló lisztet, grízeset. Már előző este érdemes elővenni a spájzból, hadd melegedjen a konyhában. Egy élesztőt dobj másfél deci langyos tejbe, egy evőkanál

cukorral, és meleg helyen keleszd egy bögrében, míg felfut. Keverj a liszt közepébe két evőkanál sót, egy tojást, és a bögre tartalmát. Középről indulva kevergesd össze ujjaddal, majd lassan öntögess közben hozzá 5-6 deci meleg vizet, attól függ, mennyit vesz fel a liszt, hogy a tészta jól dagasztható legyen, se kemény, se folyós, nokedlinél sűrűbb. Ha jól megdagasztottad, meleg helyen letakarva keleszd, addig, amíg az edény tetejére jön. Ez bizony két-három óra is lehet.

Nem szabad elsietni, nem is érdemes, hisz előző nap is elkészíthető, sőt készen lefagyasztható, és felengedve csak mikrózni kell...! Végül gyengéden, lazán gyúrd át megint, vedd két cipónyira, s tedd a párolóra, mely alá már öntöttél két ujjnyi vizet, – vagy annyit, hogy ne érjen bele a tészta – és ismét keleszd egy kicsit. Az edényt fedd le végül, és takarékon hagyd egy órát a tűzhelyen. Már csak annyi maradt, hogy levéve a fedőt, egy kanálnyi olajat elmasszírozz knédlink tetején, hogy ne kérgesedjen, és kész... Lehet örülni...!

De fele mennyiség is elegendő egy étkezésre négytagú családnak. A többi, mint mondtam, lefagyasztható, ha ki-hűlt, vagy egy hétig is eltartható becsomagolva a hűtőben.

Mmm... Vajon állnak-e még a kolibák? A világ változik, de a knédli biztosan visszahozza a nosztalgikus ízeket ...! S míg a sült hús szaftjával bőven megöntözve aromája elomlik a szádban, emlékezz vissza a kolibákra... Táléra... szép napokra...

(2013)

Legszebb emlékem

Barátom meséli:

– Ki írhatná le szavakkal édesanyám tekintetét abban a néhány percben, míg a kertkapu előtt álló kocsihoz kitámogattam? Anya rosszul érezte magát, és első ijedtségemben nem a mentőket hívtam, hanem kocsival akartam bevinni a kórházba, hogy minél hamarabb lássa orvos.

Gyengéden ráadtam kabátját, majd derekát átölelve segítettem a kocsihoz, s ezalatt a pár perc alatt ő fejét vállamra hajtva nézett rám. Ki tudná kifejezni azt a mérhetetlen szeretetet, sugárzó hálát, ami az ijedt félelem mellett arcára kiült? Nagynak, erősnek éreztem magam; jó embernek, és jó gyerekeknek, aki törődik szülőjével, nem hagyja cserben, ha bajban van... Anyám tekintete szavak nélkül is kifejezte a kettőnk közti mély bizalmat. Ő ebbe kapaszkodott világ életében, mióta felnőttem, és részeges apámat elhagyva a gyáramtól kapott lakásba költöztünk.

Legszebb emlékem az ő akkori pillantása; kifejezte azt, milyennek lát engem, s ettől olyannak is éreztem magam... annál is inkább, mert már nem sokáig láthattam. Néhány nap múlva csendben elment... De ha rá gondolkok, hosszú évek múltán is az az arckifejezés, az a pillantás bukkan előm. S bár legfájdalmasabb – hisz anyám halálával függ össze – mégis legszebb emlékem!

Hogyan, hát legfájdóbb emlékünk a legszebb is lehet egyben?

Nyitogatom emlékeim poros fiókját: nekem melyik a legszebb? Mitől lesz legszebb egy emlék, különlegesebb a többinél, értékesebb?

Gyermekkorom szépségei? A nagy mérföldkövek: iskola, első szerelem, házasság, gyermek születése? Mind drága szívünknek, hogyan is lehetne választani közülük? Felrémlenek az iskolai sikerek, jó bizonyítványok, úttörővasút, jutalomkönyvek, oklevelek... Sorra jön az első, a második „első”, az igazi „első” szerelem emléke – ma már megmosolyogtató, akkor véresen komoly érzélem...

Majd az udvarlás bonyodalmai, a lánykérés sutasága, az esküvő hófehér öröme; lám, elkelt a lány, bekötötték a fejét... Előkerülnek a reggeli rosszsullétek, a kórház éme lyítő magányérzete a szülőszobán, a felsíró csecsemővel pár óra múlva érkező, semmivel össze nem hasonlítható anyaoroslán – érzés, háromszor is...

Hogyan is választhatnék? Hiszen mind egyformán kedves...!

Talán a fájdalom mélyebb nyomot hagy. Válás, munkahelyi gondok, szülők, rokonok halála kíséri életünket, békétlenség, hűtlenség... Ha a problémákat megoldjuk, az maradandóan szép, akár legszebb emlékünks is lehet. De hogy tehetnénk ilyet? Erőnk, lehetőségeink végesek, a halállal nem szállhatunk szembe; barátom emlékének különleges szépségét a maga iránt érzett elégedettsége is adja; hogy meg tudott felelni édesanyja igényeinek, már az eset előtt is, hosszú időn át...

Ez adná a megoldást, a magunk iránt érzett elégedettség?

Munkahelyi sikerek, előléptetések, kitüntetések, elnyert díjak erősíthetik bennünk fontosságunk érzését, sok-sok fáradságunk elismerését, a megérdemelt jutalom felett örömlünket. Irigyelhetnek érte, van, akinek ez is fontos.

De haragosaink is támadhatnak, – nem, mintha ez bárkit visszatartana a magasabb poszt elfogadásában. Bizonyára sokaknak jelent életre szóló élményt, szép, talán a legszebb emléket. De nem önzés egy kicsit? Valóban ez, a magunk piedesztálra emelése volna a legfontosabb?

Tűnődök, és rájövök közben: valóban ez lehet a válasz, hiszen emberek vagyunk, vágyakkal és ösztönökkel – de csak ha önzetlenséggel párosul. Még akkor is, ha mindenkinek, a világ legönzőbb emberének is van legszebb emléke.

S mi van nekem? Van-e ilyen emlékem, voltam, vagyok-e olyan jó ember?

Öregeknek átadott ülőhelyek villannak fel – de ezek túl gyakoriak, és kis súlyúak voltak. Papírpohárba pottyantott alamizsnák, barátokkal töltött kellemes órák, szomszédoknak tett apróbb szolgálatok bukkannak fel az idő mélyéből, s az a pillanat, amikor lakáscserém napján a búcsúzkodó szomszéd tanárnő elsírja magát: – Ilyen kedves szomszédom sosem lesz többé...!

Kutyákra emlékszem, melyeket befogadtam, madarakra, melyeknek télen eleséget szórtam. Utazások közeli és távoli országokba, szépséges vidékek, kalandok. Mennyi minden, mennyi emlék, mennyi öröm és gond...

Milyen szerencsés ember vagyok...!

De mindeközben makacsul tartja bennem magát a meggyőződés, hogy örömeim és bánataim egyenlően súlyozhatók, nem vagyok képes kiemelni közülük egyetlenegy. És akkor eszembe jut...

Fekszem a gép alatt. A sugárkezelés félidejénél tartunk, állapítja meg adatlapomról a behívó ápolónő, aki szakszerűen eligazgat, majd kimegy a teremből. A gép útjára indul. Fekszem moccanatlan, ám ahogy a mozgó gép fölém érkezik, nem megy a másik oldalamra, hanem szokása ellenére megáll. Mi ez? Mi történt? Hallom a kapcsolás hangját, ez jelzi a sugarazás elindulását. De hát nem így kell! Nem így szokták csinálni! Halló!

Nem mozoghatok. Ha mozgok, össze-vissza ér a nyaláb, nem a kellő helyen, és még betegebb leszek. Másrészt viszont most amúgy sem a kellő helyen van... Mit csináljak? Kiabálok, de semmi nem történik. Pedig valami nagy baj van, az ápolónő tévedett...

A fél perc már rég letelt, és a gép nem áll meg, ahogy szokott. Úristen. Én kész vagyok. Sugárfertőzést kaptam... Nekem annyi. A kobalt szétéget, az tuti. Szemem előtt peregni kezdenek életem képei, közben vészes gyorsasággal próbálom eldönteni, tévedhetett a nő, vagy nem? Felpattanjak minden tiltás ellenére, vagy sem? Élet, vagy halál? Ordítok, mint a fába szorult féreg, hogy jöjjön már valaki. De semmi sem történik. Meghalok, most már biztos.

Végre megáll a gép, elhallgat a bűgás. A nő gondtalanul bejön. Én leizzadtam. Patakszik rólam a víz.

– Nem hallotta, hogy kiabálok? – támadok rá elhaló hangon.

– Ja, maga volt az? Valamit hallottunk... – válaszolja csodálkozva, miközben matat a gépen. – De hát miért kiabált?

– Mert a gép nem úgy működött, ahogy szokott... rosszul állította be! Most mi lesz velem? Sugárfertőzést kaptam?

A nő mindkét kezét arcára csapja. Elszégyelli magát.

– Jaj, bocsásson meg... elfelejtettem mondani... fél-időben mindig csinálunk néhány felvételt... csak ezután fogja kapni a szokásosat...

Igen, legfájóbb emlékünks a legszebb is lehet egyben...

(2013)

Londoni anzix

Keresztanyának társalkodónőt fogadtak, amikor megöregedve a lányát látogatta Belgiumban, és hosszabb időket kint töltött. Reá, Friedára bízott minket, amikor három napos londoni útra befizetett egy utazási irodánál, hadd lássunk világot. Mert férjemmel mi nem beszéltünk angolul, a tipikus belga háziasszony Frieda viszont igen.

A kora reggel induló, emeletes komphajóra vett jegyet, és mi elhűlve néztük, ahogy a hatalmas hajó gyomrába behajóztak egy vonatot. Rengeteg autó és utas özönlött be, majd elbódult a kürt, és négy órás útra indultunk a La Manche csatornán, át Folkestone-ba.

Kellemes idő volt, a víz hullámozott, s Frieda némi kajánsággal, diszkréten érdeklődött, nem vagyunk-e

tengeribetegek? Hál' istennek, nem szereztük meg ezt az örömet (?) senkinek, mindössze jó volt újra partra lépni a himbálódzás után.

Szépek voltak a fehér doveri sziklák, egyenesen tengerbe szakadó, meredek oldalaikkal, melybe a kikötő öble úgy ékelődött, hogy csak egész közélről vettük észre a bejáratot. És érdekes volt a vonat, mely a fővárosba vitt minket, a legrégebbi pályaudvarra, a Paddingtonra, mely olyan sűrűn előfordul Agatha Christie könyveiben. Nem folyosóra szálltunk fel, mint itthon, hanem minden kabin ajtaja kifelé nyílt a magasított peronra, mellyel a padló egy szintben volt, s így közvetlenül, kényelmesen beléphetünk a fülkébe, a csomagokat sem kellett ínszakadtig emelgetni. Most már ez sem újdonság annak, aki nézi a nagy detektív, Poirot, vagy a vénkisasszony Mrs. Marple kalandjait, de nekünk még nagyon új volt akkoriban.

Londonról annyi mindent tudunk már, de hát „egy újszülöttnak minden vicc új”. Elsőként a szmogot és a lármás zűrzavart érzékeltük, melyben a fekete, régimódi taxik úgy szaladgáltak az utcákon, mint a bogarak. Édesek voltak a jellegzetes piros, emeletes buszok, fel-leugráló utasaikkal, és zavaróan nyüzsgő a forgalom, melyhez képest eltörpülni látszott a mi fővárosunk zaja, lüktetése. Ami nem csoda, London lakóinak száma talán már a nyolcvanas években a húszmillióhoz közelített. Furcsa is volt a rengeteg náció, mely a világ minden részéből idegyűlt; és az ellentét a zsebkendőnyi előterű kertes, vöröstéglás munkásházak, – melyek mérföldeken át sorakoznak a Londonba bevezető vasútvonal mentén – és a mérhetetlen gazdagságot megjelenítő, klasszicista, oszlopsoros, díszes paloták között.

A Piccadilly circus-en, a legfrekvenciáltabb helyen feküdt szállodánk, azon a téren, melyet minden képe-lapon láthatunk. Többszemeletes ház volt, olyan, mint egy átjáróház, melynek furcsamód aluljáróval is összekötte-tése van, a metróból is be lehetett jönni, és nemcsak bejöttek, át is járhattak, be is ültek a földszinti vendéglőbe, ahol kontinentális reggelinket kaptuk. Nagy volt mindig a nyüzsgés, sosem értettük, honnan tudják a pincérek, ki szállóvendég, ki nem?

Fél órát kóboroltunk, míg valamelyik szobaasszonynak megesett a szíve rajtunk, és elvezetett a szobánkhoz. A számozás teljesen ötletszerűnek tűnt, abszolút össze-visszaságban követték egymást, és a hotel nagysága okán simán elképzelhető volt, hogy étlen-szomjan rogyunk le valahol kétnapos sikertelen keresgélés után...

Ágyunk, mint a régi, falusi ágyak skanzenekben: viszonylag keskeny, de magasan feltornyozva dunyhával, párnával. Kis szerkentyű a falon. Eleinte sehogy sem értettem, mire szolgál, aztán Frieda felvilágosított; télen, ha pénzt dobnak be, elindul a fűtés, különben fagyos-kodhatunk. Micsoda? Még külön fizetni kell a melegért? Egy szállodában? Aprónk nem lévén, még jó, hogy nyár volt, bár a szoba elég hideg! Az angol nyár nem túl forró.

Három nap nem a világ, egy ekkora városban meg éppenséggel semmire sem elég. A legfőbb látnivalókon túl, mint a Big Ben, Tower, British Museum, nem is vonzott más, mint élőben érezni, tapasztalni, beszívni a miliőt, az angol hétköznapiok stílusát, életmódját. Az utcákat jártuk reggeltől estig.

Végigsétáltunk a bevásárló utcákon, megcsodáltuk a Harrods áruház kínálatát, végignéztük az őrségváltást a Buckingham palotánál (a királynő épp otthon volt, integettünk, hátha látja), sört ittunk igazi pub-ban, és pornófilmet néztünk a Sohoban, egy állandóan, éjjel-nappal működő moziban; elmentünk az ócskapiacra, és még egy buszra is felugrottunk, mely szokás szerint épp csak lelassított a megállóban.

Beszabadultunk egy hatalmas lemezboltba, ahol lelken-dezve fedeztük fel Tom Jones legújabb lemezét, és meg-ütődve jöttünk rá, hogy a helybeli vajtfülűek körülöttünk milyen lenézően figyelnek, csúfondárosan húzva el szá-jukat kitörő örömüket látva. Hiába, mi húsz-harminc évvel hátrébb jártunk, a zenedivatban is mi voltunk a mucsaiak... Itt, a világ rockzenei központjában már lejárt lemez volt ő, másokat kapott fel a hírnév, akiknek még a nevüket sem hallottuk.

Az angol sör remek volt, szívesen sétáltunk a Sohoban esténként. Friedát a hotelben hagyva a kisebb utcákba is bemerészkedtünk, mert páromat nagyon izgatták a füstös pincelebujok, ahol mindennapos volt a sztriptíz, nem úgy, mint itthon, ahol a rendszerváltásig tilos szórakozás volt az ilyesmi, csak a pénzes nyugatiaknak tartottak fenn pár lokált, s csak titokban virágzott az ipar a ritka mulatekban. Hivatalosan nem volt helye ilyen dekadens erkölcstelenségnek. A fiatalság fantáziáját persze izgatta, de annyi rémkép élt ezzel kapcsolatban bennünk, hogy először visszahőköltem, amikor egy ilyen sztriptízbár mélybe vezető lépcsői előtt ténfergő behívóember csalogatni kezdett minket.

Nehogy kiraboljanak... meg is ölhetnek!

– Ugyan – legyintett párom bizonytalanul. Izgult ő is, de kíváncsisága erősebbnek bizonyult. Hát lementünk a lépcsőkön.

Füstös, gyér lámpák világította terembe értünk, melynek hátulsó részén pódium emelkedett. Két szék volt a díszlet, más semmi, üres, poros színpad ásított felénk.

Vártunk. Néhányan voltunk csak a teremben, hétköznap este volt, gyenge vendégszám. Gyenge volt az előadás is. Jó tíz perc múlva jött ki két nő a függöny mögül, körülsétáltak, és unottan a székekre telepedtek. Egy darabig fixírozták a közönséget, majd lassan, kiszámított mozdulatokkal, kényelmesen vetkőzni kezdtek.

A főleg férfiakból álló közönség felélénkült, de miután újabb tíz perc elteltével is rajtuk volt még a ruhák fele, néhány fütty is felhangzott. A nők azonban nem zavartatták magukat addig, míg egy nagydarab pasas fel nem állt, és mérgesen oda nem kiáltott valamit. Erre aztán lehányták magukról a maradékot, és néhányszor körbesétáltak a pódiumon, majd ismét helyet foglalva letargikus közönnyel bámulták a közönséget, azok meg vissza.

Fél óra múlva határozottan felálltam, és így szóltam.

– Na, én most megyek. Jössz, vagy maradsz?

Párom szíve szerint persze maradt volna, nem akarta elhinni, hogy ezért a semmiért fizettünk oly borsos belép-ti díjat. Vészhírlő tekintetemet látva mégis felemelkedett, és elhagytuk e csábító műintézményt, minden dekadens nyugati kéjmámorával egyetemben. Soha többé nem voltam kíváncsi hasonló „mulatók” műsorára.

Hogy az angol konyháról is ejtsek néhány szót: nekem a bőséges reggeli tetszett leginkább.

A szigetországbeliek teleeszik magukat otthon reggel, hogy azután délben elfogyasztott szerény (szendvics) ebédjükkel kihúzzák az újabb otthoni étkezésig. Ezért aztán reggel a szalonnás, sonkás tükörtojásen kívül a kolbászosok, a babfőzeléktől a joghurtos müzliig mindent befálnak.

Mi azért ebédeltünk: a jól ismert steak mellett kipróbáltuk az utcai standokon újságpapírba csomagolt, olajjal bőven átitatott fish and chips-et, (nemzeti eledel), az oxfordi húsgombócot, és szarvascombót cumberland mártással, krokettel. Halat, kagylót nem mertünk fogyasztani, gyakorlatlan gyomorra végzetes hatással lehetnek, ha nem elég frissek.

Sőt, mivel az érkezés napján későn kerültünk asztalhoz, már minden hely bezárt, ahol ebédet adtak – az egzotikummal is megismerkedtünk. Indiai vendéglő még nem volt Pesten, hírből sem ismertük, most pedig csak egy indiai étteremben tudtunk leülni, ahol életünkben először, kukoricalevest ettünk, miután találomra ráböktünk az étlap egyik ismeretlen nevű ételére. Ebben Frieda sem tudott segíteni.

Második fogásnál nagyobb szerencsénk volt, barna zacskóban hoztak ki sült csirkét, finoman átsült, illatos fűszerekkel szórt húst, és végül valami egzotikus gyümölcs befőttjét, amiről azóta sem tudom, mi a neve. Formára, mint a zsidócseresznye, de rózsaszín, és finom, áttetsző hártáin belül ült a meggy nagyságú mag. Az indiai konyha megvillant előttünk, és jóleső aromákat hagyott az ízlelőbimbókon.

Nem kétséges, hogy veszélyes dolog általánosítani. Óvakodjunk attól, hogy egy népre ráhúzzunk bármilyen közös jellemzőt, mégis, én is hajlamos vagyok azt mondani, a németek inkább erőszakosak, nagyhangúak, mint mások; a francia inkább önérzetes; a flamand inkább családias, joviális; az osztrák búbájosan közvetlen; az olasz nagyhangú... és így tovább. Az angol ember merevsége is feloldódik a pubok szeszeinek mámorában, – de csak egy bizonyos határig. Az udvariasság ellenben sokkal nagyobb fokú, mint például a bohémnek és rendkívül közvetlennek mondott Párizsban, ahol a nemzeti büszkeség és önérzet minden francia szívében oly nagymértékű, ami már az udvariatlanság határát súrolja.

Londonról mondják, hogy a világ népeinek olvasztótégelye, mert minden náció megfordul itt, és rövidebb-hosszabb ideig tartó próbálkozása során kialakította a maga életközösségeit. Indiai és arab, kínai és thai – sorjáznak az éttermek, falatozók, sajátos élelmiszerüzletek, megspékelve a rengeteg pubbal, melyekben a számtalan fajta sör mellett jóféle skót és ír whiskyt lehet hörpinteni, de ahol már ránézésre látják rajtad, hogy külföldi vagy, pedig ki sem nyitottad a szád.

Mégis ebben a kohóban, pár fanatikus terrorista ellenére is békésen egymás mellett él, dolgozik, műveli kultúráját, őrzi hagyományait sokféle nép. Jó lenne végre megtanulni tőlük a régi, leköpködött szlogent, a békés egymás mellettélést újra... Vajon miért Angliába, Amerikába vágynak az emberek, s nem Kínában, az arabok között, vagy Észak-Koreában élni? Költői kérdés...

(2013)

Miért nem lettem színész?

Boldog órák szép rivaldafény emlékeképpen...

A hatvanas években nemcsak tanulás folyt iskolánk termeiben, szórakozásunkat is szívügyének tekintette a tanári kar. Kéthetente szombaton tánciskolát szerveztek, – ide már fiúkat is beengedtek a másik szárnyból! – nagy szó volt! és minden évben színielőadásokat tartottak a növendékek szereplésével. Komoly felkészülés előzte meg a néhány előadást, amelyre szabályosan jegyeket árultak. Mindig teltház volt, jöttek szülők és rokonok, sőt más iskolákból is az emberek. Általában kölcsönzőből béreltek ruhát, és rajztanárunk, a szép nevű Szép Agenor készítette a díszleteket.

Egyszer egy kínai témájú darabotadtunk elő, és nem találtak elegendő megfelelő jelmezt a kölcsönzőben. Magunknak kellett megoldani a dolgot, így hát igazán sokszínűre sikeredett a látvány. Nekem Gazdagné varrt ruhát, egy lecsúszott kisbirtokos család lánya, aki még a háború előtt megtanult ruhát készíteni, és régi kuncsaftjaihoz járt elrendezni a javításokat, szabni-varrni.

Álmatag arckifejezéssel bökdöste a gombostűket, és gyakran beszélt magában, felháborodottan gesztikulálva, ami nekem akkoriban nagyon tetszett. Gúnyosan ki is nevettem titokban, a gyermekek könnyörtelenségével, s ez annál is csúnyább dolog volt, mert ez a nő mint egy töltött galamb, mindig kedvesen, szelíden, szinte bocsátnakérően üldögélt nálunk, csendben varrogatva. Keresztanyám nagyon sajnálta, mert senkije sem volt már, egyedül élt valahol a Thököly úton egy bérházban.

A jelmez rózsaszín selyemből készült, világoskék paszpólozással a szegélyeken, nadrágja térd alattig ért, hasítékok díszítették, és ettől tisztára pizsama kinézetet kapott. Hogy egy igazi kínai mit szolt volna hozzá, nem tudhatom – én nem akartam felvenni, bögve tiltakoztam, de nem volt mit tenni, ha szerepelni akartam, bele kellett bújni... A próbákon aztán megvizsgáztalódhattam, mert a többiek sem néztek ki különül, tulitarka egyveleg bontakozott ki a szülői elképzelésekből.

A kalap viszont egységes volt, kartonból vágunk kör-cikket a rajzórakon, azt ragasztottuk össze, és szalaggal kötötték a fejünkre; így már egy csapásra sokkal kínaibbnak látszottunk. Vigaszul szolgált, hogy az előadásra ki-festhettük magunkat. Használtuk is az anyukák kence-ficéit, akkora piros szájak, és zöld szemek kerekedtek, hogy a rajztanár szólni sem tudott, csak nagyokat csuklott ijedtében, amikor meglátta. Hát még akkor, amikor teljes mellbedobással, erőteljesen sarlóztunk a színpadi rizsföl-deken, teli torokból, vígan énekelve az előadandó fájdalom-dalocskát szegény kínai rizsaratók szomorú életéről!

Ebből a darabból több előadást is tartottak, nagy örö-münkre.

Egy másik előadás fanyar emléke is megmaradt. Elbú-csúzva az iskolától, ballagás után ünnepséget szerveztek tanáraink. A ballagók is szerették volna viszonzni vala-mivel a kedvességüket, megköszönni az itt töltött éveket. Én eléggé olvasottnak számítottam, és mivel gyakran mondtam verseket az ünnepségeken, bizonyos rutinom is volt a szereplésekben. A lányok biztattak hát, találjak ki

valamit. Ennek eredményeképpen előadtuk Jókai Bolondok grófja című darabjának első felvonását.

Az említett mű nagy írónk kevésbé ismert színműve, talán nem véletlenül. Nem egy nagy ívű, drámai érzelmekkel teli alkotás, csak egy kis habkönnyű, nagyon egyszerű, vidám kis darab, melynek első felvonásában a fiatal gróf megérkezik örökölt birtokára, és szembesül furcsánál furcsább alkalmazottaival, akik közben őt nézik bolondnak. Én voltam a gróf, a rendező, a kellékes. Ruhák tekintetében megint kölcsönzőhöz folyamodtunk; a díszletek kérdését nagyvonalúan oldottuk meg, pár meglevő, elfekvő díszlet utalt a főúri kastély berendezésére.

A jelzésszerű színpadi díszletekkel megelőztük korunk rendezőit...

Két hónapos gyakorlás után a magyar tanárnővel együtt reménykedtünk a sikerben – őt beavattuk a titokba, a próbák miatt. Egyébként senki nem sejtette, mire készülünk.

Elérkezett a nagy nap, lezajlott a ballagás, a tanuló ifjúság betódult a színházterembe, ahol már ott álltak felállítva a díszletek. Túl voltunk a hivatalos részen, és akkor bejelentették a nyolcadikosok produkcióját. Szerepem szerint besétáltam a színpadra, elgyötörten panaszkodva a hosszú út fáradalmait, és az előseregglő szolgálattól kézmosási lehetőség iránt érdeklődtem. Oda volt persze készítve már egy lavór, s első felindulásomban, amit a lámpaláz okozott, vidáman mostam kezeimet – az úti kesztyűben.

A közönség röhögött, a magyar tanárnő rémulten intgetett a színfal mögül, és harsogva suttozta: – A kesztyű, a kesztyű!

Még jó, hogy a bolondok grófját alakítottam...

Talán ezért is titkoltam a későbbiekben versmondó és szoprán énekesi adottságaimat. A középiskolában már nem szerepeltem ünnepségeken, nem rendeztem előadást, és kórusba sem jártam. De az elemiben nem volt ünnepség nélkülem, és a lámpaláz sokszor megkeserítette az életemet, míg felnőtt koromra úgy-ahogy kinőttem belőle; s bár sokáig álmodoztam arról, színész leszek, sosem próbálkoztam felvétellel.

(2013)

Szerelmem, vasút

Én már akkor szerettem a vasutat, amikor még azok a hatalmas, fekete vasszörnyetegek húzták a vagonokat, melyek még a legtávolabbi hátsó kocsikba is beverték a lehúzott ablakon keresztül a kormot, annyi füstöt eregettek. A Vasúttörténeti parkban még simogathatók a híres 424-es óriási kerekei, Krúdy világát idéző lámpái; s ha fellódítottuk magunkat a masiniszta helyére, átadhatjuk magunkat a képzeletnek. Kit érdekelt a füst, korom, hol volt még a környezetvédelem, levegőtisztaság, egyebek? Fiatalok, kalandvágyók voltunk, s a szörnyek a masiniszta

keze alatt megjuhászodva, kattogva, zakatolva repítettek át a váltókon, elágazásokon távoli tájak felé. Emlékszem vonatra, melynek váltakozva sárgára és barnára festett, lakkozott lécekből csavarozták össze padjait, mint öreg villamosoknak, és olyanokra, melyeknél már barna, fekete műbőr huzat feszült a kabin üléseire.

Már a pályaudvar varázslatos hely volt, hiszen a jövőmenés, lüktetés egy világváros idegcsomójává avatták, ahol mindig történt valami, elválások és találkozások színtere volt, drámák és vígjátékok színpada.

Egészen az érettségiig minden nyarat Siófokon töltöttem. Nevelőanyám egyik dadusa, akit ő adott férjhez, itt lakott velem egykorú fiával, és hajós férjével. (Milyen érdekes, három lány is hajóshoz ment férjhez, aki nála szolgált, pedig köze nem volt a vizekhez. Ráadásul mindhárom férj mulatós volt, sőt egyikük kifejezetten alkoholistá lett, és elitta az esztét. Többször tűnődtünk rajta, mennyiben oka a hajózás a fokozottabb alkoholszomjnak, mert elterjedt nézet volt egy időben, hogy a hajósok aztán tényleg nagyon sokat isznak.)

Amikor vége lett az iskolának, június közepén becsomagoltunk, és kivillamosoztunk a Délibe, ahol egy hordár lihegve felsegítette csomagjainkat a kiválasztott kupéba. Hordár...! Kihalt foglalkozás. Amint megrázkódva elindult a füstökádó fekete vasparipa, a tömött kupéban máris kezdődött az évenkénti szertartás: elővettük az előrelátóan kezünk ügyébe helyezett fonott kosarat, konyharuhát terítettünk ölünkbe, és kezdtük kipakolni a kora hajnalban kirántott csirkecombokat, előző nap süített

meggyes piskótát. Savanyú uborkával, kenyérrel felséges étkezést csaptunk, mely tartott egészen Fehérvárig is, ahol hosszabb időre, tizenöt percre állt meg a szerelvény, talán vízfelvétel miatt. Utána lehúztuk az ablakot, és kikönyökölve, az eljövendő élmények reményével határ-talanul élveztük a tovaúszó tájakat. És mindenki így tett a zsúfolt vonaton...

Bibi néni már várt minket fiával, és egy ismerőssel, aki kézikocsira tette és elfuvarozta a holmikat hozzájuk. Eleinte nála laktunk, egyik szobájukat béreltük a nyár folyamán, a későbbi években pedig kivettünk ugyanabban az utcában egy üres lakást; bár Bibiék továbbra is kiadtak szobát, sőt mi több, az összes szobájukat, amek-kora helyet csak fel tudtak szabadítani, maguk pedig egy összetákolt nyári sufniban húzódtak meg.

Nem volt ez ritkaság; csöstül jöttek nyugatról a Balatonhoz a szállóvendégek, és aki csak tehette, kitette háza falára a zimmer frei táblát. Az ismert filmvígjáték (Zimmer Feri) túlzásaitól eltekintve, szép összegeket keresett, aki meglovagolta ezt a konjunktúrát: a vasfüggöny lebontásának gazdasági kárát nagyon keményen meg-éreztek a Balaton körül.

Nevelőanyám gyakran utazott Brüsszelbe. Volt, hogy én is mehettem.

Akkor még járt Agatha Christie borzongatóan titokzatosnak hitt Orient expressze, csak a későbbi években váltotta fel a bűvös – bájos emlékeket ébresztő, Duna hullámainak dallamán ringatódzó Wiener Walzer, mely már nem folytatta útját a vad Balkánon keresztül Török-országi végállomás felé, hanem fújtatva visszafordult

Bécsbe, s meg sem állt, csak a határnál, ahol megejtették a vámvizsgálatot.

Erre a vonatra szállt fel ő is, a kivételezett, aki nyugatra mehetett – a valutahiány miatt csak háromévente lehetett nyugatra utazni, s nem is mindenki kapott útlevelet, mert sokan fizettek be IBUSZ – társasutazásra, és elfelejtettek hazajönni; ezért keményen megrostálták az útlevélért folyamodók listáját.

Aztán meg úttörővasutas is voltam...

Azon a két nyáron nem sokat aludtam. Minden reggel hét órára ki kellett villamosozni a Hűvösvölgybe, s az akkori közlekedés gyorsasága, a járatok sűrűsége és a távolság miatt ez azt jelentette, hajnali négykor ki kellett kászálódni az ágyból, és háromszori átszállással elötyögni fenemód messzire. Az úttörővasút épületében átöltöztünk, bőséges reggelit kaptunk, majd előadók foglalkoztak velük délig, hiszen öt-hat témában komoly mennyiségű tananyagot kellett belénk verni, a vasúti közlekedés szabályzatán kívül a jelzéseket, az egyes feladatkörök előírásait, az állomások sorrendjét, és működését, jegyfajtákat, stb.

Ebéd után folytatódott az oktatás, majd uzsonna négykor, azután jöhetett némi játék, végül vacsora, és mehettünk. Este hétkor értem általában haza, kimerülten, de a büszke jövő tudatában, hiszen annyira irigyelték a már kész vasutasokat... Mire elkezdődött a következő tanév, a mi csoportunk is letette az előírt vizsgákat – mert komoly vizsgák voltak ám! – és attól kezdve kéthetente beosztottak szolgálatba, s ez alól csak a betegség képezett kivételt, egyébként kötelességszerűen menni kellett.

De mentünk boldogan. Az utazó közönség bámulata, és a csapatszellem jó érzése feledtette, hogy milyen áldozatot kell vállalnunk hajnalonként a villamos megállóban hóban-fagyban, didergő várakozásban. A nagyreán időnként ünnepségeket rendeztek részünkre, és nem volt elégedetebb náluk, amikor a „Nem volt a Szása egy moszkvai nagy dáma”-t énekeltük tábortűznél, vagy összefogódzva körtáncos játékokat játszottunk. Életem egyik legszebb szakasza volt.

Később harminc évig nem ültem vonaton.

S a napokban megint adódott alkalom és lehetőség a nosztalgizásra, s én feszült izgalommal vártam a találkozást. Vonatom a Keletiből indult, s a hosszú úton több típussal is megismerkedhettem az átszállások miatt.

A railjet, mellyel első ízben utaztam, inkább repülőre hajaz belül, mint az emlékeimben élő vonatokra. Fekete bőr kagylóülések, kényelem, tisztaság, elegancia. A mennyezetről lógó monitorok folyamatosan mutatják, merre járunk, és térképpel, sebességi és egyéb információkkal látnak el, nem hagyva ki a csatlakozások felsorolását sem. Az ülések fölött kijelző mutatja a helyfoglalásokat. Nagyobb bőröndöknek külön csővázás polcrészt alakítottak ki, és napfényvédőt lehet lehúzni minden ablaknál. De leginkább a mellékhelység fogott meg, ami a kulturáltság fokmérője ma is! Hol van már a bűz, az eldugult, vízköves wc csésze, az üres papírtartók? Ma már nem látjuk az alul elsuhanó talpfákat, csupa króm és nemesacél minden, ajtók, szappan, víz, öblítés – minden gombnyomásra működik, – és működik!

Hasonlóan színvonalas volt az Intercity járata, és az emeletes, francia társaság által üzemeltetett vonat is. Régi típusú, vagonokból álló szerelvénnel csak visszaúton találkoztam: az Euronight hálókocsis járatán, mely Bécs-Bukarest útvonalon közlekedik. Itt egy csapásra visszatértek – nem a legszebb – belém rögződött emlékeim: a poros plüssszuval, leszakadt, csavaron lógó kisasztal, koszos wc. Jellemző, hogy itt volt legdrágább a helyjegy...

De mindegyik vonat hangtalanul suhan, a régi kottagás, hogy szavunkat is alig hallottuk, a múlté, pedig helyenként száznyolcvan-kétszázal száguldottunk. A pályaudvarok tiszták, emelt peronok segítik a beszállást, percre pontosan betartódik a menetrend, és könnyű eligazodni a kirakott táblák és aluljárók segítségével. Nagyon nagyot fejlődött a vonatozás színvonala harminc év alatt! Örült a szívem.

Boldogság elutazni, és megérkezni... Jó volt, hogy utam utolsó vonata, melyet a MÁV mostanában állított be a közlekedésbe Budapest és Miskolc között, szintén megfelelt a világszínvonalnak, remélem, ilyen rendezettek maradnak a továbbiakban is. Van remény, cseppet sem tisztelt rongálók és graffitisek, mert az új szerelvények már végigláthatók...

De, kedves MÁV, indulás előtt illene egy szerelvény szép, új wc-it kitakarítani, s azokat a borzalmas vasrácsokat eltüntetni végre a Keleti pályaudvar területéről...!

(2013)

Útravaló

Kitől kaphatunk útravalót, olyat, ami egész életünkre kiható érzelmekkel, etikai megfontolásokkal, személyiségfejlesztő hatással jár? A szülőktől természetesen, az iskoláktól, és példaképnek tekintett emberektől. A hetvenes években volt még egy ilyen lehetőség: az úttörővasút. Életem meghatározó élménye volt, mely tartást adott, önbizalmat, közösségi összetartozást, mások és a munka tiszteletét. Máig hiszem, hogy egyik legjobb útravalóm és iskolám volt.

Hogy a rendszeres tanfelügyelet okozta-e, vagy az igazgató személye, netán a minisztérium felügyeleti gyakorlata – vagy mindez együttvéve – nem tudom; de akkoriban igazi tanáraink voltak az általános iskolában is, valódi elhivatottsággal, magas szintű tudással, és nagyszerű pedagógiai érzékkel. Soha nem mertünk volna tiszteletlenek lenni velük szemben, meg sem fordult a fejünkben; persze nem a politikai helyzet, vagy más efféle miatt; magatartásuk váltotta ki belőlünk a tiszteletet, és fogta be a legszemtelenebbek száját is. Meg persze az egyértelmű szülői hozzáállás. Tudásukhoz nem fért kétség, ahogy emberi értékeikhez sem. Akkoriban nem törte a pedagógus a fejét, vajon oktasson, vagy neveljen. Természetesen mindkettőt tették.

Felső tagozatba lépve kisdobosokból úttörők lettünk. A kék nyakkendőt pirosra cseréltük, nekünk már más változást nemigen jelentett az egész úttörő mozgalom. Azon kívül, hogy szakkörökbe járhattunk, rádióamatőrök lehet-

tünk, és elbohóckodtuk az őrsi gyűléseket, nemigen jelentettek nekünk semmit az úttörődsdi külsőségei, a politika, bár eszmei tekintetben naivan hittük, hogy jó a világ, és mi is törekedtünk a jóra, tisztességre, becsületre, tiszteletre. De a felnőttek is ilyenek voltak! Az a kíméletlenség, törtetés és gátlástalanság nagyon mélyen lehetett elzárva, ami a mai napokat jellemzi, s amit a mostani gyerekek látnak.

Őszintén sajnáltuk Vietnámot, és énekeltük a protest songokat, ugyanakkor sírtunk, amikor lelőtték Kennedyt, és tapsoltunk a Holdra szálló Armstrongnak. Elfoglaltuk magunkat a táncdalfesztiválokkal, nem vettünk véresen komolyan semmit, a nehéz háborús évek után a szülők is engedékenyebbek lettek. Mivel mindenki úttörő volt, még csak különösebb előnyt sem jelentett senkinek a piros nyakkendő viselése. Agymosást? Ugyan már. Erőszakot meg különösen nem. Számomra azonban véletlenül mégis nagy jelentőséget kapott.

Egy nap tanítás után nem mentem még haza, valami dologom akadt az alsósok között. Tanév vége felé jártunk, tanáraink a bizonyítványok előkészítésével foglalatostkodtak, amikor meglátott a rajparancsnok, egy csinos, feketehajú, rettentő agilis tanárnő, aki rendszerint az ünnepségek levezénylésének fő alakja volt. Engem nem tanított, de természetesen ismert mindenkit az iskolában.

– Gyere csak ide – kiabált oda, s elgondolkodva nézett rám. – Te a hatodikat végzed, ugye?

– Igen, tanárnő – mondtam várakozóan, rossz sejtelmekkel, mert ha ő valakit magához rendelt, abból mindig valami plusz feladat kerekedett.

– Emlékeim szerint kitűnő tanuló vagy – méregetett összehúzott szemmel. Elismertem, hogy az vagyok. Kíváncsian vártam, mi sül ki ebből.

– Jól van – mondta elégedetten. – Akkor megoldottuk a problémát. Akarsz-e úttörővasutas lenni?

Úttörővasutas? Mindenki álma volt közējük kerűlni. Kéthetente egy bliccelt nap az iskolában, és ki tudja, még milyen más előnyök...

– Most kaptuk a körlevelet, hogy kijelölhet valakit a mi iskolánk is. Kitűnő tanuló és jó pajtás, jó közösségi ember kell legyen ... ezeknek a feltételeknek te épp megfelelsz... holnap választ kell adni... nos, elvállalod?

Hogy vállalom-e? Mi az, hogy!

– Ez nagy megtiszteltetés ám, nehogy nekem szégyent hozz ránk – figyelmeztetett a tanárnő, majd elsietett a dolgára, ennyivel elintézve az egészet, és otthagya engem, akivel madarat lehetett volna fogatni.

Így lettem úttörővasutas.

Azon a nyáron nem sokat aludtam. Minden reggel hét órára ki kellett villamosoznom a Hűvösvölgybe, s az akkori közlekedés gyorsasága, a járatok sűrűsége és a távolság miatt ez azt jelentette, hajnali négykor ki kellett kászálódnom az ágyból, és háromszori átszállással elzötyögni fenemód messzire. Lassan a mi csoportunk is letette az előírt vizsgákat – mert komoly vizsgák voltak! – és attól kezdve kéthetente beosztottak szolgálatba, s ez alól csak a betegség képezett kivételt, egyébként kötelesszerűen menni kellett.

De mentünk boldogan. Az utazó közönség tapsos bámulata, és a csapatszellem jó érzése feledtette, hogy milyen áldozatot kell vállalnunk hajnalonként a villamos

megállókban hóban-fagyban, didergő várakozásban. A Nagyréten időnként ünnepségeket rendeztek részünkre, és nem volt elégedettebb nálunk, amikor a „Nem volt a Szása egy moszkvai nagy dámá”-t énekeltük torkunk szakadtából a tábortűznél, vagy összefogódzva körtáncos játékokat játszottunk.

A Húvösvölgy neve örökre összeforrt bennem a jókedvű kacagással, a barátsággal, a nyári hajnalok balzamos szépségével, a telek zord fogvacogásával. Életem egyik legszebb szakasza volt, melyre halálomig szeretettel fogok emlékezni. Hiszem, hogy jobb ember lettem általa...

(2017)

Groteszkek

A nehéz gyermekkor vírusa

– Nehéz gyermekkorom volt – jegyzi meg társaságban a jól öltözött, zselézett hajú, nagy karrierje csúcsán álló középkorú férfi, úgy melleleg.

Elismerően hümmögök. Micsoda akaraterő, mennyi bátorság, szorgalom és ész szorulhatott belé, hogy ilyen sokra vitte, hisz ma egy nagy nemzetközi cég főmuftija, két-három nyelven beszél, kocsit, telefont, juttatásokat kap, a fizetése talán a hat számjegynél is többel írható

csak le! Ezt elérni a mai világban, igen dicséretes, ráadásul szülői segítség nélkül, nem kis teljesítmény!

Csak egy a bibi; ismerem a szüleit.

Épp a napokban mesélték büszkén nekem, hogy mennyi támogatást, segítséget nyújtottak a gyerekeknek. Elit iskolákba járatják, külföldre küldték nyelvet tanulni, magukat nem kímélve hogyan rakkoltak eltelt életükben, hogy gyermekeiknek mindene meglegyen sikerhez, karrierhez...

– Igaz, fogtam a fiút – mészáros el az apa – odafigyeltünk rá, mert a fiúkat kézben kell tartani, nehogy elkanászodjanak... De elmondhatom neked, érdemes volt... lett belőle valaki. S ezt nekünk, a szüleinek köszönheti!

Nos, ahogy én látom, nem köszöni túlzottan.

Másnap feldúltan hív régi barátnőm.

– Megöl a szégyen...! Képzeld, a lányom úton-útfélen azt meséli, milyen nehéz gyermekkorra volt. Neked még nem panaszkodott?

Elhűlök. Barátnőm példás anyaként vonult a köztudatba, aki tigrisként védte lányát, hurcolta sportolni és külön órákra; zsúrokat rendezett minden születésnapján, és képes volt távoli városokba is elkísérni a csapatát, ha versenyzett valahol. Ha elhanyagolta volna, ha üti-veri, mint a répát, ha alkohalmámorban fetrengve nem látja el, ha szeretet nélkül neveli fel, megértem a lány panaszait. De így...?

Már nem is lepődöm meg, amikor gyermekem elfelhősödött tekintettel felemlíti nehéz gyermekkorát. Neki legalább az a mentsége, hogy végigszenvedett egy válási tortúrát. A többieknek még az sincs.

Inkább elkönyvelem, hogy új vírus ütötte fel a fejét hazánkban. Mi, akik világháborún, forradalmon, kitelepítésekben, padláslesöprésekben és bélistázásokon, általános szegénységen és társbérleteken mentünk keresztül, mi immunisak voltunk erre.

A nehéz gyermekkor vírusára.

(2015)

Celeb

Az ezerkétszázhuszonhatodik „Csillagocska születik” tehetségkutató versenyre óriási tömeg jelentkezett. Hogy ne legyünk annyira láb alatt, a szervezők az ígéretesebbnek látszókat elvitték autóbuszokkal a közeli Tiszához, amely éppen virágzott.

Milliószám röpködött a folyó felett a szivárványszínű kérész, a vízfelület szinte forrt. A töltésről néztük.

– Impozáns látvány – jegyezte meg unottan egy körmeit reszelgető lány mellettem.

Bemutatkoztam, mert én is untam magam.

– Béla vagyok.

– Virág.

– Csak nem Tisza Virág, hehe. A rokonuk? – mondtam elmésen.

– Hülye vagy te?

– Mint mondtam, Béla.

– Rokon ezekkel? Úgy nézek én ki...?

Jól megnéztem. Tényleg úgy nézett ki... Rövid, görbe végtagok, fekete macskanadrág, fekete póló... Kis potroha is volt, amit előretolt álldogálás közben, kilátszott a

póló és gatyá között. Óriási, fekete keretes, kerek szemüvege és borzas haja fokozta a hasonlóságot, arca egészen lárvaszerű volt a kiló smink alatt. Még valami szárnyféle hátizsák is lógott a hátán...

– Na, mi van? – mondta udvariasan, látva, hogy megbámulom. – Csukd be a szád, mert belerepülök.

És skálázni kezdett.

Én már sok skálázást hallottam életemben, de ez mindenben túltett.

– Énekelni fogsz a válogatáson? – kérdeztem rossz sejtelmekkel.

– Naná – mondta, mire én rámutattam, hogy fahangja van.

Akkorát kacsintott, hogy leesett az állam, a porba.

– Nekem mondd? De semmi gond. Pléjbekezek majd, tátogok a konzerv zenére – közölte. – Úgysem veszik észre.

– Akkor te egy tátika vagy!

– Dehogyan, én celeb leszek!

A válogatón döntőbe is került, míg én már az első fordulóban kiestem, mert ritmikus tökhéjfaragó technikám nem tetszett a szakmaiatlan zsűrinek. A lány viszont üstökösként haladt előre, rövid idő múlva már ország-szerte ismert lett. Befutott. Annyira, hogy egy fél év múlva már a kutya sem ismerte, a sajátja sem.

Egyszer még felkapta nevét a média, amikor kiderült a playbackre tátogás, de azután méltatlanul elfeledték. Csak én nem. Büszke voltam az éleslátásomra.

Hiszen első pillantásra megmondtam róla, hogy tiszavirág.

(2015)

Elsüllyedt fiatalok

Feltűnt nekem, hogy mostanában nem látok fiatal arcokat. Valahogy eltűntek az utcákról.

Felkerestem hát újságíró barátomat, tudja-e, mi ennek az oka?

Ő szó nélkül kivezetett a város szélére, ahol egy fekete vizű tóban fiatalok csapkodták a vizet, hogy bele ne fulladjanak.

– Mi ez? – kérdeztem.

– Az Általános Nemzeti Alap Tanterv tava, természetesen. Aki lenyeli, kimászhat belőle, és mehet isten hírével. Aki nem, azt esetleg kihúzzák, ha betölti a tizenhatot...

Fellelkesültem, és körülnéztem. A tó egyik partján pedagógusok vizsgáztattak érettségizőket, a másikon hírneves tévé-vetélkedők műsorvezetői tettek fel műveltségi kérdéseket. Belehallgattam az egyik kérdéssorba.

– Ki volt első Árpád házi királyunk, aki a kereszténységet is elterjesztette hazánkban?

– Könyves Kálmán...? – tétovázott a gyerek, mire a műsorvezető feléje csapott.

– Mondj másikat!

De a gyerek csak ezt az egyet tudta.

– Sorold fel hazánk nagyobb tájegységeit! – üvöltött az elcsigázott pasas.

– Ööö... a... a... – volt a válasz.

– Mennyi hatszor nyolc?

– Ötvenhat? – reménykedett a gyerek, mire a műsorvezető a víz alá nyomta.

Nekem is sok volt ez a fergeteges tudás, ezért odébb mentem, ahol a főiskolások csapata dagonyázott. Éppen a végzősök évfolyamát vizsgáztatták.

– Mi a másodfokú egyenlet megoldó képlete? – kérdezte a híres riporter, várva, hogy rávágják erre a banális alapkérdésre a villámválaszt. Ám az ifjú titánok, akik konkrétan építésznek készültek, földrengés biztos házak és hidak megalkotóinak, felhőkarcolók és alagutak tervezőinek, csak rosszállóan hümmögtek. Ilyen nehéz kérdést...!? Ez nem fair...

A többi csoporttal sem jártam jobban. A tó egész partját végigcaplaltam, de bármelyik vizsgába hallgattam bele, mindenhol ugyanazt tapasztaltam.

Így estére szilárd meggyőződésemmé vált, amit napközben csak sejtettem: barátom átvert, becsapott.

Nem a tudás vizéhez kalauzolt engem, hanem a tudatlanság mély mocsarához.

(2015)

Hiányos öltözékben

Az F. egyesület székhelyéül szolgáló Művelődési Ház külön termében megbolygatott méhkasként zúgtak a nők. Felháborodva taglalták az Önkormányzat vezetésének legújabb rendeletét, melynek előző napi elfogadásáról egyik szemfüles nőtagjuk hozott hírt a nők jogait védő Egyesületnek. Ő ugyanis takarítónői minőségben jelen volt a tegnapi tanácsülésen, így értesülését a fontos

döntésről nem késlekedett azonnal megosztani nőtársai-val. A teremben forrtak az indulatok.

– Felháborító! – sziszegett az Elnöknő. – Már megint a nők jogait akarják csorbítani!

– Úgy van! Nem engedjük! Le a gaz, hímsovinisza disznókkal! – süvített egy magából kikelt, középkorú nő, akiről mindenki tudta, hogy férje az önkormányzati képviselők egyike.

– Ami sok, az sok! Betelt a pohár! Ne engedjük, hogy a fejünkre csináljanak! – helyeseltek a többiek.

– Hozzunk határozatot, kedves Nőtársaim – szólt ünnepelesen, felemelt kézzel csitítva tagtársait az Elnöknő. – Döntsük el, milyen válaszlépésre szánjuk el magunkat, és azt javaslom, haladéktalanul szövegezzük meg ellenvéleményünket.

– Tüntessünk! – kiáltott valaki.

– Mégpedig úgy, hogy mindenki figyeljen rá...

– Tudjátok mit? Vonuljunk ki testületileg az önkormányzat elé.

– Meztelenül! – tódította egy dekoratív nő. – Arra aztán figyel még az újság is...

Csak egy valaki csóválta fejét, egy idősebb asszony.

– De hiszen mínusz öt fok van odakinn, kedveskéim... Úgy megfáztok, mint a pinty...

– Maruszja, te otthon maradhatsz. Nem várjuk el, hogy velünk vonulj a fájós lábaddal...

– Na és, ha azt fogják mondani rátok, hogy kurvák vagytok...?

– Azt próbálják meg! – hördült fel a tagság. Az Elnöknő eltűnődött.

– Tulajdonképpen nekünk sem kell vonulni... Elég, ha kiállunk egy balkonra a főutcán.

Nagy egyetértésben tisztázták a részleteket. Hamarosan készen is lett az Önkormányzatnak címzett tiltakozás, melyet a takarítónő tiszte lesz másnap átadni a Polgármesternek. Így hangzott:

„A k-i Önkormányzatnak
helyben

Tudomásunkra jutott, hogy az Önök testülete a hamarosan megrendezésre kerülő futball EB helyszínéül szolgáló Olimpiai Stadion másfél kilométeres körzetében rendeletben óhajtja megtiltani az ott lakóknak az erkélyeken való ruhateregetést és meztelen napfürdőzést, azzal a nevetséges indokkal, hogy a Stadionból belátni az erkélyekre, és ez zavarhatja a mérkőzéseket.

Mi, az Egyesület tagjai – akik a nők jogaiért harcolunk évek óta, mint ismeretes – elítéljük, és tiltakozunk az Önök önkényes rendelete ellen! Az erkélyre teregetés, ruhaszárítás, valamint az erkélyeken való meztelen napfürdőzés régi hagyomány, és véleményünk szerint, aki a hagyományok ápolását rendeletekkel óhajtja korlátozni, az ukrán nők elidegeníthetetlen jogait akarja csorbítani. Ez ellen pedig mi minden erőnkkel fellépünk.

Felháborodásunknak nyomatékot adva, két nap múlva, 23-án, du. ötkor tagjaink tiltakozásul kivonulnak a Művelődési Otthon Fő utcai teraszára hiányos öltözkéssel tüntetve az Önök rendelete ellen.

Hagyományainkért tűzön-vízen át!

Tiltakozunk! Tiltakozunk!

F. Egyesület”

És valóban, a jelzett időben az Egyesület tíz tagja korzózott a balkonon, csupán kis nadrágocskát viselve. A többiek közben meggondolták magukat, részben az esemény futótűzként elterjedt híre miatt, – ami sok potyalesőt vonzott az erkélyhez – részben férjeik hathatós pofonjai következtében.

Az Önkormányzat politikusai messzelátókkal készültek fel a demonstrációra. Az épület ugyanis ötszáz méterre volt a Művháztól, – ami nem túl nagy távolság, de a részletek gondos megfigyeléséhez mégiscsak sok – és elégedetten gratuláltak egymásnak:

– Megint jó döntést hoztunk...

Az EB egyébként rendben lezajlott.

(2015)

Múlt, jelen, jövő

Szépséges szőke, göndör hajú, pufók kisfiú volt, mint egy angyal, egy puttó a reneszánsz festményeken. Az anyja legszívesebben kislánynak öltöztette volna, habosfodros szoknyácskába, s haját hosszabbra is hagyta nőni; de elmúltak már azok az idők, amikor a kisfiúkat szoknyában járatták, maradt hát a félhosszú, loknis haj és kis, rövid nadrágocska. Mint a tiszta ártatlanság maga, úgy üldögélt rácsos ágyában, békésen rakosgatva egymásra a kockákat, téglatesteket.

Csak gyakori hasfájásaival nem tudtak mit kezdeni, ilyenkor bömbölt, siránkozott, mígnem anyja elvesztette türelmét, és dolgára ment, a bekapcsolt tévé előtt hagyva a gyermeket. A fiúcskát elszédítették a kavargó fények, a fekete-fehér villódzás, elálmosították a folyton változó hangok, s előbb gyengülő intenzitással eresztette ki saját hangjait, majd elhallgatott, tátott szájjal figyelve a monitort, végül lehanyatlott és elaludt. Mivel anyjának újra dolgoznia kellett, s a kicsit nem vették fel az óvodába helyhiány miatt, a szomszédasszony felügyeletére lett bízva, ki éppen akkor szülte meg első gyermekét, s kivel amúgy is jó viszonyban voltak. A fiatal nő betette egy járókába, s míg a sajátját etette vagy tisztába tette, vagy egyéb teendőivel végzett, hogy aztán a gangon pletykáljon kicsit, a gyermek bámészan nézte a bekapcsolt készüléket.

– Hol a kisfiú? – kérdezték a szomszédok.

– Olyan jó gyerek, igazán mondom, nincs még egy ilyen... semmi baj sincs vele – lelkendezett a fiatalasszony. – Elüldögél az naphosszat a tévé előtt...

– Milyen okos lesz, ha megnő... – mondogatták irigykedve, s akinek volt, bekapcsolta saját gyermekének, unokájának is, hadd okosodjon. Hamarosan a fiatalasszony fiacskája is járni kezdett, s már ketten hasaltak a földre, kis játékautót tologatva a tévé előtt, s a gangon trécselő asszonyok érzékeny fülébe a következő hangfoszlányok jutottak:

– Viiiiiiii.... Hrrrrrr..... Tutututú.... Bumm!

– Csak ha megírtad a leckét! – figyelmeztette később gondos anyja a kis angyalkát, mikor az a készülékhez sompolygott, hogy bekapcsolja, s hűledezve látta tíz perc

múlva a kész házi feladatot. Nem volt egy rendezett, tetszetős külsejű munka, de megírta kétségtelen, ha összedobálva is. Nézhette hát a tévét.

– Nem kéne fociznia az utcán a többiekkel? – jutott eszébe egy meccs közvetítés alatt az apának. Ám anyja böszén tiltakozott. – Dehogy engedem az utcára... ilyen forgalomban?

A sportpályára a sérülések miatt nem engedte. Könyv pedig csak elvétele akadt a lakásban, egyikük sem volt olyan olvasgatós ember, munka után a tömegek mákonyává előlépett tévé volt az altatójuk. Azért a szomszéd kölyök is benézett néha, akkoriban a kis szobában már nem motorok dübörgését utánozták, a Superman volt divatban.

– Hííííííí... Suuuupppppp.... Dájngggg... Puff!

Majd jöttek sorban, előbb a Pókember; a fiúk szinte elfelejtettek beszélni, ahogy tátott szájjal lesték naphosszat a gumipókként falat mászó kockás alakot, s ettől kezdve a társalgásuk a következőképp módosult:

– Sssssssss.... Psszzzz.... hupp!

Alakjuk is megváltozott; a kamaszkodás folyamatában megnyúló testükre konok zsírréteget vakoltak az évek, ahogy a készülék előtt ülve tömködtek magukba csipszeket és mogyorót, míg beleélték magukat Luke Skywalker, Csubakka és társai kalandjaiba. Artu Ditu repedtfazék pittyegése és Szrípio engedelmes fémes hangja válaszolt, ha a szülők bekiabáltak, hogy kérdezzenek valamit. Fénykardhoz való elem került a bevásárló cédulára, és szigszalagok tömkelege, s vészesen fogytak a háztartási

műanyagok, melyekből a gaz Darth Vader és más szereplők páncélját fűrészelték vagy szegecselték össze.

Apáikat behívták az iskolaigazgatóhoz, ahol az osztályfőnök aggodalmát fejezte ki a tanulók előmenetele és a közelgő érettségi miatt, közölve, hogy a fénykard nem kötelező tanórai kellék. Anyáiknak azonban kényelmesebb volt a gangon trécselni, apáiknak a csapatnak drukkolni a másik tévén, mint esténként egymással társalogni, s megbeszélni, értékelni a világ dolgait. Így hát egy-két napos dorgálás után minden maradt a régiben.

A kis szobában Batman uralkodott, majd az Avatar világa elevenedett meg, s az anya sietősen osztotta szét a vacsorát – mert már külön szobákban étkeztek elfoglaltságaik miatt – hogy tovább cseveghessen az immár végképp fülére nőtt mobiltelefonon.

Mígnem egy szép napon csodálkozva támoltygott ki szobájából a fiú, s az anya sikoltva rántotta le a mobilt füléről, ahogy a véres kést meglátta kezében.

– Szentséges isten, mi történt...?

– Csak játszottunk... – mondta értetlenül, zavartan a fiú, hitetlenkedve nézegetve vissza a szobába. – Én a Hegylakó voltam, ő meg a gonosz Kurgan. De nem akar felkelni a földről...

– Uram atyám! Megölted a pajtásodat? – visított a nő.

– De hát a filmen mindig felkel... Újra és újra kezdik a harcot egymással... Most miért nem tér magához...?

– A film nem a valóság, fiam! – kiáltott anyja, s porba sújtva hallotta fia tétova hebegését: – De ezt nekem még senki sem mondta...!

(2015)

Színház

Ma nagyon siettem haza a munkából. Este hatra vártam barátnőmet, színházi előadásra készültünk. Ezért hát rendbe szedtem magam, s alkalomhoz illő ruhába bújtam.

Mire mindennel elkészültem, meg is érkezett Zsuzsa. Elégedetten nyugtáztam, hogy ő sem feledkezett el a megfelelő viseletről. Közben a férj is hazajött, s míg az edényekkel csörömpölt a konyhában, két falat között odavetette.

– Éreztétek jól magatokat! Én maradok a meccsnél...

A színház csak néhány lépésnyire volt. Hozzánk hasonlóan mások is jöttek, gyülekezett a közönség. Mi felkészülten foglaltuk el helyünket a nézőtéren: előre megvásároltuk szokásos csemegéinket. Én szotyolát, Zsuzsa tökmagot; én chipset, ő kekszet; én sört nyitott üvegben, ő bort papírpohárban.

Most ennyivel kellett beérnünk. Múltkor anyám felszaladt előtte hozzánk, és csirkét rántott; kockás konyharuhából eszegettük az előadás alatt; na, az jó buli volt. De most nem ért rá, hogy főzzön nekünk, azért kellett a férjnek magának összeütni némi kaját. Meg aztán hó vége is volt...

Láttam pár ismerőst, Kocsisné integetett is nekünk. Alig ismertem meg a babarózsaszín szabadidőruhájában, múltkor más színűt viselt. Csak nem újat vett már megint...? Jakabéktól a férj meg öltönyben, nyakkendő, fehér ing; mit gondol ez, hol van...?

– Nem tanult illemet? – Egészen felhergeltem magam, amikor Zsuzsa megbökött.

– Nézd, a Jakabnén a topisabbik otthonkája van, és papucsban jött! Ne morogj!

– Akkor oké – nyugodtam meg.

– Kik szerepelnek ma? – kérdezte a barátnőm, mire előhúztam a listát. Végigfutottunk rajta.

Kovács János, Kovács Jánosné, Kovács Ildikó, a lányuk; Kovács Éva, a másik lány; Kovács Pistike, Kovács Aladár, a férj testvére; ifj. Kovács János; ismerősük, Nagy Pál; Nagy Pálné; lányuk, Nagy Erzsébet, és annak udvarlója, aki titokban Ildikónak is teszi a szépet. És még bőven sorolva a szomszédok nevei.

– Nahát – mondtam csalódottan – ma nem szerepel a postás, pedig az a szexjelenet a múltkor a függöny mögött, nem semmi volt...

– És a vízóra leolvasó sem – tódította Zsuzsa – pedig az nagyon tetszett nekem!

– Azért ma sem lesz rossz. Várhatóan lebukik az udvarló, és Erzsike iderohan, hogy kiverje a balhét...

Izgatottan vártuk az előadást. Lassan elsötétedett a nézőtér, s miután azzal, hogy lábunkat feltettük a korlát tetejére, eleget tettünk a kényelmi szempontoknak – éreztetve otthon magát! – megindult a színházakban szokásos papírzörgés, orrfújás és köhögő koncert. A kényelmes otthoni viseletben elterpeszkedő nézők csámcsogva nassolták csemegéiket. Irigykedve néztük Vargáékat, akik kis piros lábosból kanalazták a pacalpörköltet. S közben megérkeztek és megkezdték előadásukat a folytatásos dráma szereplői, Kovácsék.

Még néhány elkésett néző esett be a nagy bérház gangjára, azután osztatlan figyelemmel lestük a való világ színdarabját.

(2015)

Cipők

Nos, akkor írjunk a cipőről. Ez a pályázati feladat.

Előkészíték papírt, ceruzát, és leülök az asztalhoz. Töröm a fejem erősen, várom a gondolatot, ami nem jön. Mi jut eszembe a cipőről? Az égvilágon semmi. C.I.P.Ő... Hiába betűzöm, egyedül az ugrik be, hogy zsenge kis-koromban cipőmre kalucsnit húztak esős időben. A kalucsni gumiból készült, magasított szárán egy erős patenttel lehetett összefogni. De kit érdekel ez manapság?

Odateszek egy tollat is, hátha... Fél óra múlva meghegyezem a ceruzát, és eszembe ötlik, talán radírra is szükség lesz... Szórakozottan előveszem, majd készítek egy teát, és várakozóan nézek ki az ablakon, a csendes utcára. Várom az ihletet. Milyen jó ez a csend a gondolatoknak, ötleteknek, amik csak úgy sorjáznak az ember fejében...!

Már megint kukorékol az a nyomorult kakas! És a rigók is szokatlanuk hangosak ma... tulajdonképpen, mintha ezer veréb csivogna, csivitelne, sőt még kakukkszót is vélek hallani...! Milyen csodás dolog a madárfütty, a természet, az élet harsogása...! Már ha lehet tőle írni...

E pillanatban feldübörög a szomszéd motoros fűnyírója.

Nem kétséges, az ember a legnagyobb állat. Tönkre teszi a Földet, a környezetét, embertársait! És főleg az én idegeimet. Gyűlölettel nézek át, és pokolba kívánom ezt az önző, tapintatlan majmot, miközben lelkes integetését hasonlóval viszonozom. Miért nem dolgozik ez?

Hogy lehet gondolkodni ilyen hangzavarban? Hoppá. Eszembe jut a gyerek egyik cipős meséje. Igazán tüneményes, rövid kis mese, ahogy Pif korcsolyázni megy, s hogy bebiztosítsa magát kék foltok és törések ellen, egyszerre hat pár korcsolyát erősít magára, a különböző testrészeire. Így még ha a fejére is esik, akkor sem töri össze magát, elegánsan tovább siklik a jégen. Ahogy felidézem a remek rajzokat, tele szájjal felnevetek. Hehehe....

Csak az a baj, hogy ezt már megírták... Üldögélek hát tovább, és fejemben makacsul kavarnak a százlábú lábai, melyeken vagy van cipő, vagy nincs, a viccekben. Már két órája gyötrődöm, veszem észre. Kinn ordít a fűnyíró, csivog a világ összes madara, és két óra eltelt az életemből...

Hirtelen elhatározással felpattanok, csomagolok gyorsan két szendvicset, üdítőt a táskába, és ráfirkantom egy cetlire életem párjának, hogy a horgásztóhoz mentem, ahol csend és nyugalom terjeng, néma halak és halászok várnak, hogy az ihlet rózsás ujjai arcomat simítsák... és még pár ilyen marhaságot. Majd felpattanok a kismotorra, és hajrá a vízpart.

A horgászok nem repesnek az örömtől, amikor közéjük berregek, sőt némelyik mintha csúnya szitkokat szűrne a fogai között. Vajon mi bajuk ezen a szép, csendes helyen? Érzem az ellenszenv hullámain, ezért gyorsan eloldalgok, és találok is egy üres stéget a nádasban, ahová kecsesen letelepszem pléddel, elemózsiával, papírajaimmal és ceruzáimmal. Jöhet az ihlet. Ez egy bányató,

mély és hideg, de a stég viszonylag magas, lábamat a víz fölé lógatva ücsörgök. Micsoda idill, gyönyörű zöldek, fodrozódó hullámok, ihlet, ihaj, pastorále...!

Az a baj, hogy a víz nagyon viszi a hangokat. Egy pasas épp most kérdezi suttogva, hogy körbe a tóparton lehet hallani; hánykor indul a vonat...?

Vonat? Hopp! Hiszen erről eszembe jut az angol utazó esete, melyet valamikor egy szerencsés író vetett papírra, akit hagytak alkotni. Az angol a távoli Messinába utazott, s mert egyedül volt a fülkében, levetette cipőjét, és kitette a folyosóra tisztíttatni. Majd kényelmesen elhevert az ülésen, és elaludt. Csak Messina előtt vette észre, hogy a cipőt ellopták. Mivel csak ezt az egy pár cipőt vitte az útra, lóhalálában leszállt az első állomáson, hogy lábbelit vegyen.

A faluban azonban nem volt cipőbolt, ráadásul a parasztok mind mezítláb jártak. Így csak egyet tehetett: felkereste a szállodát, hogy a következő vonat érkezéséig eltöltse ott az időt. Végigvonult zokniban a falu főutcáján, ahol a nők és gyerekek ujjal mutogattak rá, és szinte fetrengtek a nevetéstől. Senkit nem zavart, hogy ők is mezítláb voltak.

A helyzet tragikomikumát fokozták a helybeli notabilitások, akik értesülvén a különc angol érkezéséről, maguk is levették cipőjüket, így vonultak elé tiszteletüket tenni. Az angol rohanvást szállt fel a vonatra. Végül egy utastársától kunyerált némi fekete cipőkrém, mellyel bekenhette zokniját, azt a látszatot keltve, hogy cipő van a lábán. Majd megpróbáltatásait betetőzte, hogy jegyellenőrzéskor a kalauz szigorúan rászólt, vegye le cipős lábát az ülésről...

Csakhogy ugye ezt is megírták...!

Cipő, cipős szekrény, hoppá. Mi lenne, ha mesét írnék? Hamupipő és a cipő. Vagy kalandos történetet? Egy bagaria csizma viszontagságai. Vagy románcot: A cügos cipő, és a szalagos, masnis báli cipellő esete... Mi lehet az a cüg? Hogy lehet egy cipőnek cügja? Cügja van, azaz huzata... Elképzelem a cipőt, amint meghúz egy pálinkás butykost, majd nyelvével megnyalja... mit is? Felnevetek. Hangosan. Mire felháborodott tekintetek keresnek a túlpartról.

Ha eddig utáltak, most már komplett idiótának néznek.

Egy kutya sündörög oda mellém. Már épp megsimogatnám a drága kis állatot, amikor felkapja a szendvicset, és elrohan a ronda dög.

Hagyján, legfeljebb koplalok. De, ahogy utána kapok, egy száлка a stégről belefűrődik a nemesebbik felembe. Auúúúú! Visítok, mint a fába szorult féreg, mire a szomszéd stégről átrohan egy horgász. Kapása van? kérdi izgatottan. Igen, kaptam egy szálkát, mondom, a fenekeembe. Kihúzná? Mert nagyon fáj! Feküdjön hasra, dirigál a pasas, és legelteti a szemét, míg a szálkát keresi. Ebben a percben érkezik a férj.

Paprikavörösen, mert ebéd helyett cetli várta. Meglátja a szituációt, és céklaszínre vált.

Eltelik egy kis idő, mire kimagyarázodom, elküldjük a pasast, és életem párja elvonul a büfé irányába, csapzott idegeit sörökkel nyugtatni.

Tehát, kaland? Vagy esszé csizma és papucs különbözőségéről? Élménybeszámoló Pantufliról, aki fölöttünk

lakott, és papucsával verte a padlót, ha hangosabban hallgattuk a tévét, mint tetszett neki?

A szögedi papucs...! Arról kéne írni! Milyen szép volt a népitáncosok lábán, és hogy kopogott! Milyen szép lábuk volt a népitáncosoknak... vajon nekem hogy állna? Kinyújtom a lábam, hogy tetszelegve végignézzek rajta. Egyik laza, magas sarkú cipőm ekkor a vízbe hull, potty...

Ahogy utána kapok, beesem a vízbe. Mély és hideg, mint említettem, bányató. Úszni nem tudok, a nádas eltakar. Blutty, blutty. Néhány karcsapás és elsüllyedek. Mire kihúznak, kész, végem, megfúltam, eltemetnek, porrá válok...

Legyen ez örök mementó azoknak, akik a cipőt, mint irodalmi témát kitalálták...!

(2014)

